

RIIGIKOHUS
ÕIGUSTEABE OSAKOND

ÄRIREGISTRI NING MITTETULUNDUSÜHINGUTE JA
SIHTASUTUSTE REGISTRI PRAKTIKA

Kohtupraktika analüüs

Margit Vutt
eraõiguse analüütik

Tartu
2008

Analüüsi eesmärk ja analüüsi aluseks olevad materjalid	3
Analüüs	3
1. Trahvimäärustega seotud registripraktika.....	3
1.1. Valdkonda reguleerivad õigusnormid.....	3
1.2. Riigikohtu praktika	3
1.3. Ringkonnakohtute ja maakohtute praktika.....	4
1.3.1. Trahvimääruste peale esitatud määruskaebuste menetlemine	4
1.3.2. Trahvimääruse õiguslik põhjendus	9
1.3.3. Trahvihoiatus	9
1.3.4. Trahvisumma	10
1.3.5. Isik, kellele trahv määratakse.....	11
1.3.6. Trahvi määramine juhul, kui äriühingu juhatuses on mitu liiget.....	12
1.3.7. Äriühingu esimese majandusaasta pikkus (RPS § 13 lg 2)	13
2. Muud registriasjad	14
2.1. Ühingu registrist kustutamine.....	14
2.2. Osa- ja aktsiakapitali vähendamine ja suurendamine	15
2.3. Ärinime eristatavus	19
2.4. Mittetulundusühingu nime eksitavus	21
2.5. Mittetulundusühingu nime täiend	21
2.6. Ühinemine	22
2.7. Jagunemine	23
2.8. Ümberkujundamine.....	25
2.9. Mittetulundusühingu (korterühistu) üldkoosoleku kokkukutsumise kord ja koosoleku kvoorum	25
2.10. Juhatuse liikmete arv põhikirjas	28
2.11. Äriühingu aadress	29
2.12. Positiivse kandemääruse vaidlustamine (mitteotsus).....	30
Kokkuvõte.....	31

Analüüsi eesmärk ja analüüsi aluseks olevad materjalid

Käesoleva analüüsi eesmärk on uurida maakohtute ja ringkonnakohtute praktikat äriregistriasjades ja kaardistada selles valdkonnas esinevaid ühinguõiguse normide kohaldamise probleeme.

Analüüsi aluseks on kohtute infosüsteemi (KIS) kantud lahendid, millest ühe suure osa moodustavad trahvimäärused ja teise osa muud registrimenetluses tehtud ühinguõiguslikud määrused. Uuritav ajavahemik hõlmab peamiselt 2007. a. II poolaastat ja 2008. a. I poolaastat, kuid üksikud lahendid on pärit ka varasemast perioodist. Trahvimääruste puhul on muu hulgas uuritud ka seda, millised argumendid on avaldaja esitanud trahvist vabastamise või trahvi vähendamise taotluse põhjendamiseks ja milliseid põhjendusi on kohtud pidanud mõjuvaks.

Mõlemas grupis olid uurimisobjektiks suuremal määral ringkonnakohtute ja vähemal määral ka maakohtute määrused. Tegemist on valdkonnaga, milles tehtud lahenditele Riigikohus reeglina hinnangut ei anna, kuna need kohtuasjad jõuavad Riigikohtusse harva (osaliselt kaebeõiguse piiratuse tõttu ja osaliselt ettevõtluskeskkonnas toimuvate registrivaidluste iseärasuste tõttu¹). Seega peaks kohtupraktika ühtlustuma ringkonnakohtutes

Analüüs

1. Trahvimäärustega seotud registripraktika

1.1. Valdkonda reguleerivad õigusnormid

ÄS § 71 lg 1 kohaselt võib registripidaja seaduses ettenähtud andmete esitamata jätmise või valeandmete esitamise korral ettevõtjat ja kõiki andmete esitamiseks kohustatud isikuid trahvida tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud korras, sõltumata sellest, kas need andmed kuuluvad registrisse kandmisele või mitte.

ÄS § 71 on erinorm TsMS § 601 lõike 1 lause 1 suhtes. TsMS § 601 lg 1 lause 1 sätestab, et juhul, kui kohtul on põhistatud andmeid selle kohta, et registrisse on kantud valeandmeid või et andmed, mis seaduse kohaselt tuleb kohustuslikult registrisse kanda, on esitamata jäetud, teeb kohus määruse, millega kohustab andmete esitamiseks kohustatud isikuid trahvi ähvardusel esitama õiged andmed või esitama määruse kohta vastuväite. Kohus võib trahvi määrata ka muul seaduses sätestatud juhul. Viimati nimetatud norm reguleerib just **registrisse kandmisele kuulvate** andmete esitamata jätmise tagajärgi (või siis vastavalt valeandmete esitamise tagajärgi). Kuna majandusaasta aruanne ei ole registrisse kantav, siis tuleb majandusaasta aruande esitamata jätmise eest trahvimist pidada sama sätte lauses kaks nimetatud "trahvimiseks muul seaduses ettenähtud juhul." Vastavaks muuks seadusesätteks on ÄS § 71 lg 1.

1.2. Riigikohtu praktika

Trahvi määramine majandusaasta aruande esitamata jätmise eest oli vaidluse objektiks tsiviilasjas nr 3-2-1-23-07, milles Riigikohus tegi määruse 2. aprillil 2007. a. Nimetatud tsiviilasjas jättis Riigikohus kassatsioonkaebuse läbi vaatamata põhjusel, et ringkonnakohtu lahend ei ole antud liiki asjas edasikaevatav.

¹ Siin on silmas peetud majanduskeskkonna eripära, mis sunnib ettevõtjaid otsima kiireid lahendusi. Pikaleveninud kohtumenetlus seda aga ei võimalda.

Riigikohus selgitas registrimenetluses tehtud määruste peale edasikaebamise korda: vastavalt TsMS § 696 lõikele 3 võib hagita menetluses maakohtu menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale esitada määruskaebuse isik, kelle õigust on määrusega kitsendatud, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Hagita menetluses tehtud muu määruse peale võib edasi kaevata üksnes seadusega sätestatud juhul. TsMS § 601 lg 8 kohaselt võib trahvitud isik esitada trahvimääruse peale määruskaebuse. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse kohta Riigikohtule edasi kaevata ei saa.

Antud kohtuasi pakub huvi ka määruskaebuse esitaja argumentatsiooni seisukohast. Trahvimääruse tühistamise nõude põhjendused olid järgmised.

- Majandusaasta aruande hilinenult esitamise põhjuseks oli majandustegevuse hooajalisus, ettevõtja tugev ülekoormatus aasta esimesel poolel, väga väikse äriühingu iseärasus ning rahaliste vahendite nappus.
- Määruskaebuse esitaja leidis, et registripidaja ei saa määrata trahvi isikut eelnevalt hoiatamata. ÄS § 71 rakendamisel on eelneva hoiatuse tegemine vajalik. Vastupidine tõlgendus on vastuolus põhiseadusega. TsMS § 46 lõiget 2 ja § 601 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et kui trahvil on sunnivahendi iseloom, siis on eelneva hoiatuse tegemine kohustuslik.
- Majandusaasta aruande esitamata jätmise eest trahvimine eeldab kaalukat avalikku huvi ja olulist põhjust, mis praegusel juhul puudub. ÄS § 71 laiendamine mis tahes dokumentidele on vastuolus õigusselguse põhimõttega. Kui tõlgendada trahvi kui karistust, siis oleks registriosakond pidanud enne trahvi määramist tagama osaihingule sarnased menetlusõigused, nagu on sätestatud vääртеomenetluse seadustiku § 19 lõikes 1. Trahvi määramisel oleks pidanud lähtuma karistusseadustiku §-st 56, tuvastama isiku süü, karistust kergendavad ja raskendavad asjaolud. Trahvimääruses on trahvisummana märgitud 3500 krooni, kuid ei ole täpsustatud, mitu miinimumpäevamäär see on ja kui suur on miinimumpäevamäär. Protsessitrahvi määrad peaksid olema sätestatud vastavas protsessiseaduses. Analoogia kohaldamine on isiku põhiõiguste riive puhul välistatud.

Ringkonnakohtu ei pidanud neid argumente piisavaks selleks, et trahvimäärus tühistada. Riigikohus määruskaebuse sisuliste põhjenduste kohta seisukohta ei avaldanud.

1.3. Ringkonnakohtute ja maakohtute praktika

1.3.1. Trahvimääruste peale esitatud määruskaebuste menetlemine

Analüüsi objektiks olnud lahendites, milles ringkonnakohtud vaatasid läbi trahvimääruste peale esitatud määruskaebusi, olid määruskaebuse esitajad toonud välja erinevaid põhjendusi majandusaasta aruande seaduses sätestatud tähtjaks esitamata jätmise kohta. Alljärgnevalt on neid põgusalt refereeritud.

Tsiviilasjas nr 2-08-2894 (registriasi nr Ä 78112/M2) põhjendas ettevõtja viivitust sellega, et majandusaasta aruanne valmis küll õigel ajal, kuid jäi tähtaegselt esitamata seetõttu, et üks osaihingu juhatuse liige ei viibinud kuni 2007. aasta oktoobrini Eestis (aruande esitamise tähtaeg oli 30. juuni 2007). Pärast äraoleva juhatuse liikme naasmist allkirjastasid juhatuse liikmed majandusaasta aruande ja esitasid selle kohe äriregistrile. Seega esitas määruskaebuse

esitaja aruande niipea, kui see võimalikuks osutus. Ringkonnakohus ei pidanud nimetatud põhjust mõjuvaks ja põhjendas oma seisukohta järgnevalt.²

- Ühe juhatuse liikme väidetav eemalviibimine Eestist ajavahemikul 26. juunist 2007 kuni 2007. a. oktoobrikuuni ei vabanda majandusaasta aruande tähtaegset esitamata jätmist. Määruskaebuse esitaja ei ole põhjendanud, mis takistas osauhingul aruande esitamist majandusaasta lõpust möödunud aja jooksul ja enne 26. juunit 2007. **Juhatusse liikmete kohustus on planeerida oma välisreisid selliselt, et need ei takistaks juhatuse liikme kohustuste täitmist.**
- Juhatusse liikme füüsiline viibimiskoht Eestis või väljaspool Eestit ei oma mingit tähendust majandusaasta aruande allkirjastamise seisukohalt, kuna **Eesti Vabariik** äriregistri pidajana **on loonud ettevõtjatele tingimused majandusaasta aruande elektrooniliseks esitamiseks digitaalallkirjastatult või esitaja tuvastamisega internetipangas.** Justiitsministri 28.12.2005 määrusega nr 59 kinnitatud „Kohtule dokumentide esitamise korra“ (jõustunud 14.01.2006) § 10 lg 1 p 2 ja § 12 lg 1 kohaselt esitatakse majandusaasta aruanne ja selle lisadokumendid kohtule Registrite ja Infosüsteemide Keskuse veebilehe <http://www.eer.ee> kaudu, kusjuures veebilehel võimaldatakse juurdepääs majandusaasta aruande ja lisadokumentide elektrooniliseks esitamiseks äriühingu juhatuse liikmele, kes on sellisena registrisse kantud. Kuivõrd äriregistri kehtivate andmete kohaselt on ettevõtja tegevusaladeks märgitud muuhulgas arvutiteenused ning arvutivõrkude paigaldus ja hooldus, ei saa määruskaebuse esitaja tugineda asjaolule, et ta majandusaasta aruande elektroonilise esitamise võimalusest teadlik ei olnud.

Tsiviilasjas nr 2-08-9534 (registriasi nr Ä 30854/M3) oli aastaaruande tähtjaks esitamata jätmise põhjuseks määruskaebuse väidetel raamatupidaja raske haigus, mis tingis tema pikaajalise haiglasviibimise. Ringkonnakohus leidis, et ÄS §-s 71 ette nähtud ettevõtja vastutus ei sõltu sellest, kuidas on raamatupidamine äriühingus korraldatud.³

Tsiviilasjas nr 2-07-2138 (registriasi nr Ä15161/M3) põhjendas osauhing majandusaasta aruande esitamata jätmist sooviga kaitsta oma põhiseaduses ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis sätestatud põhiõigusi. Nimelt oli ühinguga seotud tehingute suhtes algatatud kaks kriminaalasja, milles ei olnud veel jõustunud kohtulahendit ega kriminaalasja lõpetamise määrust. Avaldaja leidis, et kuna PS ja EIÕK näevad ette isiku õiguse vaikida ja süütuse presumptsiooni, siis on ettevõtjal õigus hoiduda raamatupidamisandmete esitamisest, kui neid võidakse kas olemasolevates kriminaalmenetlustes kasutada tema vastu, või kui esineb reaalne oht selliste kriminaalmenetluste algatamiseks. Viru Ringkonnakohus oma 16. märtsi 2007. a. määruses leidis, et määruskaebuse esitaja on segamini ajanud inimese (füüsilise isiku) inimõiguste ja põhivabaduste kaitse ning äriühingu tegevuse õiguslikud alused ja et kuna äriühing on eraõiguslik juriidiline isik ja ühtlasi seaduse alusel loodud õigussubjekt, siis ei saa ta eelnimetatud asjaoludele tuginedes aastaaruande esitamise kohustusest vabaneda.

Märkused ja kommentaarid

- Analüüsi autori arvates on käesoleva lahendi motiveerimisel mõnevõrra eksitav viidata sellele, et juriidilisele isikule süütuse presumptsioon (sealhulgas enesesüüstamise

² Tallinna Ringkonnakohtu 13. märtsi 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-2894.

³ Tartu Ringkonnakohtu 27. märtsi 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-9534.

vastane kaitse ja õigus vaikida) üldse ei kohaldu. Euroopa Inimõiguste Kohus on mõnel juhul sõnaselgelt leidnud, et teatud õigused võivad laieneda ka juriidilistele isikutele. Antud küsimuses ei ole teadaolevalt päris ühtset seisukohta kujunenud⁴ ja kuigi põhiseaduse kommentaarides on viidatud sellele, et PS § 22 lg 3 isikuline kaitseala piirdub füüsiliste isikutega,⁵ tuleb arvestada ka karistusõiguse vahepealseid arenguid. Arutlus selle üle, kas äriühing saab süütuse presumptsioonile tugineda või ei, on mõnevõrra teisejärguline ka seetõttu, et lõppastmes on kohustus aruanne esitada juhatuse liikmetel kui füüsilistel isikutel (kelle tegevuse kaudu on omakorda võimalik arvata teatud tegusid süüks juriidilisele isikule).

- Pigem on antud juhul küsimus selles, kas ettevõtja saab süütuse presumptsioonile viidates keelduda seaduses ettenähtud ja uurimismenetlusest eraldiseisva kohustuse täitmisest – on ju süütuse presumptsiooni esmane eesmärk tagada kriminaalasja õiglane menetlus. Riigikohus on oma 22. oktoobri 2007. a. otsuses nr 3-1-1-57-07 selgitanud enesesüüstamise vastase kaitse olemust, nimetades seda õiglase menetluse keskseks komponendiks. Riigikohus märkis Inimõiguste Kohtu praktikale viidates, et **õigus ennast mitte süüstada eeldab eriti seda, et süüdistaja peab asja tõendama, kasutamata selleks tõendeid, mis on saadud süüdistatavalt tema tahte vastaselt, sunni- või survemeetodite rakendamisega. Äriühingul oli võimalus koostada aruanne ka lähtuvalt tema poolt õigeks peetavast õiguslikust olukorrast ja kaitsepositsioonist** – sel juhul oleks aruande koostamise ja esitamise kohustus täidetud ja võimalikku enesesüüstamise probleemi ei tõusetuks.

Määruskaebustes on ettevõtjate poolt majandusaasta aruande õigeaegset esitamist takistavate asjaoludena toodud veel ka järgmisi põhjendusi:

- Aruanne jäi esitamata, kuna registriosakond ei saatnud ettevõtjale meeldetuletust aruande esitamise kohustuse kohta ning juhatuse liige ei teadnud, et aastaaruanne tuleb registriosakonnale esitada kuue kuu jooksul arvates majandusaasta lõpust.⁶
- Aruande esitamist takistab ühingu maksejõuetus. Finantsvahendite puudumise tõttu ei olnud võimalik koostada majandusaasta aruannet ega alustada likvideerimismenetlust.⁷
- Aruannet ei olnud võimalik tähtaegselt esitada, kuna teine juhatuse liige on kadunud.⁸
- Aruande esitamine toimus sel aastal esimest korda elektroonselt ja kuna esitamise protsess oli uus ja keeruline, siis arvatavasti tehti viga aruande elektroonsel kinnitamisel.⁹

⁴ Euroopa Inimõiguste Kohus ei ole otsustanud, kas seda õigust saab kohaldada juriidiliste isikute suhtes, samas on Euroopa Kohus teinud otsuse, et juriidilise isiku õigus vaikida ei ole absoluutse iseloomuga. Vt: Roheline Raamat - Süütuse presumptsioon. - Euroopa Komisjon, Brüssel 26.4.2006, KOM/2006/0174 lõplik. Kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0174:FIN:ET:HTML>.

⁵ E.-J. Truuväli *et al.* (Toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2002. § 22, komm 15.3.

⁶ Harju Maakohtu 31. jaanuari 2006. a. määrus tsiviilasjas nr 2-05-21279.

⁷ Tallinna Ringkonnakohtu 27. mai 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-15902 (registriasi nr Ä 22301).

⁸ Tallinna Ringkonnakohtu 26. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-2921 (registriasi nr Ä 31106/M3).

⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 22. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-47753 (registriasi nr Ä 44413/M5).

- Aruanne jäeti esitamata, kuna osäühingul puudub majandustegevus, mille kohta ettevõtja saatis registripidajale ka tähitud kirja ja lisis pangakonto väljavõtte.¹⁰
- Aruande koostamine venis juhatuse liikmete omavaheliste probleemide tõttu.¹¹
- Aruanne jäi esitamata põhjusel, et juhatuse liige on välismaalane ega tunne Eesti seadust; ka ei tulnud talle ühtegi teatist aruande esitamise kohustuse kohta.¹²
- Aruande esitamata jätmise põhjuseks oli asjaolu, et ühingu raamatupidamisdokumendid varastati ajavahemikul 07.05.2007 kuni 08.05.2007 juhatuse liikme kasutuses olnud sõiduautost. Raamatupidamisdokumentatsioon oli väidetavalt sõiduki tagaistmel kinni kaetuna. Dokumendid asusid sõiduautos põhjusel, et juhatuse liige soovis neid 07.05.2007 raamatupidajale üle anda, mis tehnilistel põhjustel ei osutunud võimalikuks. Määruskaebuse esitaja kuriteoteate alusel alustas politsei 08.05.2007 kriminaalmenetlust (tõend kriminaalmenetluse alustamise kohta oli lisatud ka kohtuasja materjalidele). Seega tegi juhatuse liige enda hinnangul kõik temast sõltuva varguse ärahoidmiseks ja kuriteo kiiremaks avastamiseks. Kohtunikuabi leidis antud asjas, et raamatupidamisdokumentide vargus majandusaasta aruande tähtaegse mitteesitamise põhjusena on aktsepteeritav, kuid samas ei ole juhatuse liige aruande esitamise tähtaja lõppemisest möödunud poole aasta jooksul teinud midagi dokumentatsiooni taastamiseks, ei ole esitanud aruannet ega teatanud registripidajale enne trahvimääruse ärakirja saamist probleemidest aruande esitamisel. Ringkonnakohus seevastu leidis, et **juhatuse liige ei ole järginud juhatuse liikme hoolsuskohustust raamatupidamise korraldamisel ning osäühingu raamatupidamisdokumentide säilitamisel, mis tuleneb muuhulgas raamatupidamise seaduse § 4 p-st 5 ja §-st 12, sest raamatupidamise dokumentide jätmine ööseks parklas oleva sõiduauto tagaistmele ei saanud mõistlikult tagada dokumentide säilimist.**¹³
- Aruande esitamise viivituse põhjustas raamatupidaja suurenenud töökoormus ja raamatupidamisprogrammi vahetus. Selles asjas leidis ringkonnakohus, et täiendavaks argumendiks trahvi määramisel on asjaolu, et osäühing on ka varem pidevalt rikkunud aruannete õigeaegse esitamise kohustust. Esimese rikkumise korral tühistas registripidaja ettevõtjale tehtud trahvimääruse, kuid **osäühing on oma tegevusega näidanud, et raamatupidamise korralduse probleemid jätkuvad.**¹⁴

Ühelgi kirjeldatud juhtumitest ei leidnud ringkonnakohus alust ettevõtja trahvist vabastamiseks.

Aruande tähtjaks esitamata jätmist käsitles ka **Tallinna Ringkonnakohtu 29. jaanuari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-46294.**¹⁵ Määruskaebuse esitaja põhjendas aruande tähtjaks esitamata jätmist sellega, et aruande esitamine viibis seoses raamatupidamisteenuse osutamise ootamatu lõpetamisega osäühingule ja põhjusel, et uue raamatupidaja leidmine võttis aega. Samuti võttis väidetavalt aega 2006. aasta andmete kokkuviiimine.

¹⁰ Tallinna Ringkonnakohtu 27. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-749 (registriasi nr Ä 98621/M1).

¹¹ Tallinna Ringkonnakohtu 18. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-50563 (registriasi nr Ä22755/M3).

¹² Tallinna Ringkonnakohtu 2. mai 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-15165 (registriasi nr Ä 92151/M1).

¹³ Tallinna Ringkonnakohtu 13. märtsi 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-2849 (registriasi nr Ä 30954/M2).

¹⁴ Tallinna Ringkonnakohtu 29. jaanuari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-46545 (registriasi nr Ä 82887/M5).

¹⁵ Vaidlustatud lahend: Harju Maakohtu registriosakonna kohtunikuabi 5. oktoobri 2007. a. trahvimäärus registriasjas nr Ä 34153/M7.

Ringkonnakohus on oma määruses eelnimetatud määruskaebuse põhjenduse kohta märkinud, et *"kuna majandusaasta aruande esitamise tähtaeg on sätestatud seaduses ja raamatupidamine on pidev protsess (raamatupidamise seaduse § 6 lg 2 kohaselt raamatupidamiskohustuslane on kohustatud kõiki majandustehinguid dokumenteerima ning kirjendama raamatupidamisregistrites mõistliku aja jooksul pärast majandustehingu toimumist selliselt, et oleks tagatud õigusaktidega ettenähtud aruannete tähtaegne esitamine, ning sama seaduse § 18 lõikest 1 tulenevalt peab olema võimalik bilanssi iga kuupäeva seisuga välja trükkida), siis ei saa määruskaebuse esitaja tugineda asjaolule, et raamatupidamisteenuse osutaja vahetumine ja raskused raamatupidamise algandmete koondamisel ei võimaldanud majandusaasta aruannet tähtaegselt esitada."*

Märkused ja kommentaarid

- Kahtlemata on raamatupidamine pidev protsess, samas võib raamatupidamise teenuse osutamise ootamatu katkestamine analüüsi autori arvates teatud olukorras ja konkreetsetel asjaoludel olla mõjuvaks põhjuseks, mis võib õigustada aruande tähtajaks esitamata jätmist. Esiteks võib äriühingu raamatupidamine toimuda ka käsitsi. Teiseks ei tähenda võimalus igal ajahetkel äriühingu bilanss arvutisüsteemist välja trükkida seda, et kogu majandusaasta aruande saab samuti nõuetekohaselt kokku panna lihtsa väljaprintimisega arvutisüsteemist. Erineva raamatupidamise mahu ja ka keerukuse juures võib aastaaruande koostamine võtta väga erinevalt aega. Seda silmas pidades on aruande esitamiseks antud seaduses ka kuuekuuline tähtaeg majandusaasta lõpust alates. Bilanss on vaid selle üks osa, aastaaruanne koosneb aga paljudest osadest, nõuab teatud juhtudel audiitorkontrolli ja alati ka selle kinnitamist osanike otsusega. Selles osas võib määruse motivatsiooni pidada veidi eksitavaks.
- Siiski oli antud juhtumi korral ilmne, et isegi kui esinesid määruskaebuses viidatud probleemid, ei saanud need olla trahvist vabastamise aluseks, sest ettevõtja esitas aastaaruande alles oktoobris ja alles pärast trahvimääruse saamist.

Teine grupp määruskaebusi olid need, kus avaldaja väitis, et ta küll esitas aruande, kuid see kas ei jõudnud kohale või läks registriosakonnas kaotsi. Selliste juhtumite puhul on avaldajate argumentideks olnud näiteks see, et aruanne saadeti lihtpostiga¹⁶ või et aastaaruanne viidi isiklikult registriosakonda, kuid ei võetud dokumentide vastuvõtmise kohta registriosakonna kinnitust.¹⁷ Kohtud ei ole määruskaebuse esitaja väiteid pidanud usaldusväärseks, et neile tuginedes võiks isiku trahvist vabastada. Tõendamisstandard on sellistel juhtudel sarnane protsessuaalsete dokumentide kohtule edastamise olukorraga – **dokumendid loetakse esitatuks, kui need on registriosakonda saabunud.**

Näiteks **tsiviilasjas nr 2-07-60065 (registriasi nr Ä 77529/M1)** esitatud määruskaebuses väitis ettevõtja, et postitas majandusaasta aruande 30. juunil 2007. a. lihtpostiga.¹⁸ Teave majandusaasta aruande kohtu registriosakonda mittejõudmisest ning osäühingu trahvimisest oli määruskaebuse esitajale üllatuslik, kuna usaldati AS Eesti Post postiteenuse kvaliteeti.

¹⁶ Näiteks Tallinna Ringkonnakohtu 7. märtsi 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-3288 (registriasi nr Ä 24382/M1).

¹⁷ Näiteks Harju Maakohtu 29. augusti 2006. a. määrus tsiviilasjas nr 2-06-16272 (registriasjad nr Ä 37797/M3 ja Ä 37794/M2).

¹⁸ Tsiviilasi nr 2-07-60065, Tallinna Ringkonnakohtu otsus 29. jaanuarist 2008.

Ringkonnakohus leidis, et nimetatud asjaolu ei anna alust trahvimääruse tühistamiseks ja põhjendas oma seisukohta alljärgnevalt.

- Kaebaja juhatuse liikmete poolt kõnealuse aruande postiteenuse osutajale edastamiseks üleandmise kuupäev ei oma tähtaja järgimise seisukohalt õiguslikku tähendust, kuna vastavalt TsMS § 362 lõikele 3 **loetakse dokument kohtule tähtaegselt esitatuks selle kohtusse jõudmise ajal**. Majandusaasta aruande tähtaegse registriosakonda jõudmise pidid ÄS § 179 lõikest 4 tulenevalt tagama osatähtsuse juhatuse liikmed. Määruskaebuses toodud asjaolude kohaselt puudusid takistused aruande tähtaegseks esitamiseks, kuna laupäeval, 30. juunil 2007 väidetavalt postitatud aruande oleksid võinud juhatuse liikmed tähtaja viimasel päeval, 2. juulil 2007 isiklikult registriosakonda toimetada.¹⁹
- TsMS § 238 lg 2 kohaselt, kui seadusest või poolte kokkuleppes tulenevalt peab mingit asjaolu tõendama teatud liiki või teatud vormis tõendiga, ei või seda asjaolu tõendada teist liiki või teises vormis tõendiga. ÄS § 40 lõikest 1 ja justiitsministri 28.08.2002 määrusega nr 56 kinnitatud kohtu registriosakonna kodukorra §-dest 28 ja 29 tulenevalt **tõendab majandusaasta aruande paber kandjal esitamist registriosakonna vastuvõtupealdisega** (see on registrisekretäri nimelise pitsati jäljend menetlusdokumendi vastuvõtmise aja kohta) **tähistatud aruande eksemplar** ning vastav sissekanne registripäevikus.
- Kuivõrd määruskaebuse esitaja ei ole kohtu jaoks veenvalt ja usaldusväärset ning tsiviilkohtumenetluses lubatud tõenditega tõendanud majandusaasta aruande tähtaegset esitamist, siis tuleb tsiviilasjas esitatud materjalide põhjal asuda seisukohale, et ühing ei ole seadusest tulenevat kohustust nõuetekohaselt täitnud ega esitanud ÄS § 179 lõikes 4 nimetatud andmeid registripidajale tähtaegselt.

1.3.2. Trahvimääruse õiguslik põhjendus

Kohtunikuabide poolt tehtud trahvimääruste kohta tuleks märkida, et mõnel juhul viidatakse trahvimääruse õiguslikus põhjenduses korraga tervetele paragrahvidele, kuigi täpsuse huvides tuleks viidata teatud paragrahvi konkreetsele lõikele. Näiteks registriasjas nr Ä 77529/M1, samuti registriasjades nr Ä 30954/M2 ja Ä 30854/M3 on trahvi määramisel tuginetud ÄS §-le 71 ning TsMS §-dele 46 ja 601. ÄS § 71 lg 1 ja 2 reguleerivad tõepoolest trahvi määramist seaduses ettenähtud andmete esitamata jätmise eest, kuid sama paragrahvi kolmas lõige viitab hoopis teatud spetsiifilistele rikkumistele, mille puhul samuti kohaldatakse § 71 (nt ühingu andmete dokumentidel kajastamata jätmine). TsMS § 46 näeb ette trahvi määramise reegliid tsiviilkohtumenetluses, kusjuures selle teine lõige sätestab otseselt normi, mis on vastuolus ÄS § 71 lõikega 2. Eelnevast tulenevalt **võib trahvi määramisel kohaseks lugeda viidet ÄS § 71 lõigetele 1 ja 2 ning TsMS § 46 lõikele 1**.

1.3.3. Trahvihoiatatus

Asjaolu, et kohtunikuabi on trahvimääruse teinud ilma eelneva trahvihoiatuseta, ei ole ringkonnakohtute praktikas trahvimääruse tühistamise ega trahvisumma vähendamise aluseks.

¹⁹ 2007. aastal langes 30. juuni laupäevasele päevale ja sellel järgnevat esimest tööpäeva oli esmaspäev, 2. juuli.

Samas on märgata, et registripraktika suundumuseks on viimasel ajal siiski ettevõtja eelnev hoiatamine, mis on ka mõistlik.²⁰

Analüüsi autori arvates puuduvad põhjused, mille tõttu tuleks antud menetlusliik asetada teiste sarnaste olukordadega võrreldes oluliselt erinevale positsioonile. Kui teiste protsessuaalsete trahvimääruste tegemise eelduseks on TsMS §-de 46 lg 2 ja 601 lg 1 kohaselt isiku eelnev hoiatamine, siis peaks samasugune kord kehtima ka registripidajale andmete õigeaegse mitteesitamise juhtudel.²¹ Ka mitmetes teistes EL riikides on väidetavalt tavapärane, et enne trahvimist antakse täiendav tähtaeg trahvimise aluseks olevate asjaolude kõrvaldamisel (sellele on trahvist vabastamise taotluses tuginenud ka ettevõtjad, kes omavad äriühinguid mitmetes Euroopa riikides)

Hetkel võib siiski väita, et valdav on kohtupraktika, mille kohaselt juhul, kui registripidaja on ilma hoiatuseta trahvi määranud, ei tühista kohus trahvi põhjusel, et eelnev hoiatus jäi määramata. Näiteks tsiviilasjas nr 2-08-6319 (Ä 90667/M2) on Tallinna Ringkonnakohtus oma 6. märtsi 2008. a. määruses trahvi määramise menetlust selgitades endiselt rõhutanud, et trahvi määramist registriasjades reguleerib TsMS § 601, mille lõike 1 lause 2 järgi on kohtunikuabil ÄS § 71 lõigete 1 ja 2 alusel õigus määrata osahingule rahatrahv ilma tsiviilkohtumenetluse seadustikus nimetatud hoiatusmäärust tegemata ja et seadus ei näe ette, et registripidajal on pärast ÄS § 179 lõikes 4 nimetatud tähtaja möödumist õigus teha trahvihoiatust ja anda uut tähtaega majandusaasta aruande esitamiseks.

Eelneva pinnal teeb analüüsi autor ettepaneku, et segaduse vältimiseks ja tulevase praktika ühtlustamiseks tuleks äriseadustikus ette nähtud trahvi määramise regulatsioon viia kooskõlla TsMS-s sätestatuga.

1.3.4. Trahvisumma

Trahvi määramisel tuginevad kohtud TsMS § 46 lõikele 1, mille kohaselt juhul, kui kohtul on õigus määrata rahatrahv, võib selle määrata kuni kahesaja miinimumpäevamäära ulatuses. Kohtunikeabide poolt määratud trahvisummad varieeruvad, kuid tavapäraselt määratakse trahv vahemikus 1500 – 3500 krooni. Trahvi summas 1500 krooni on Tallinna Ringkonnakohtu 17. märtsi 2008. a. määruses tsiviilasjas nr 2-08-2923 (registriasi nr Ä 24414/M2) nimetatud *"pigem mõõdukaks, arvestades TsMS § 46 lõikest 1 tulenevat kohtu õigust määrata rahatrahv kuni kahesaja miinimumpäevamäära ulatuses."*

Ringkonnakohtute praktika näitab, et juhul, kui määruskaebuse menetlemise ajaks on aastaaruanne siiski esitatud, vähendatakse ka tasumisele kuuluvat trahvi, näiteks on algselt määratud 3500-kroonist trahvisummat sel põhjusel ringkonnakohtu poolt vähendatud 2500 kroonini,²² samuti on 3500-kroonist trahvi vähendatud 2000 kroonini.²³ Trahvisumma

²⁰ Näiteks nähtub Tallinna Ringkonnakohtu 13. märtsi 2008. a. määrusest tsiviilasjas nr 2-08-2849, et registriasjas nr Ä 30954/M2 on kohtunikuabi määranud trahvi pärast seda, kui eelnevalt on antud täiendav 20-päevane tähtaeg 2006. a. majandusaasta aruande esitamiseks. Samuti nähtub Tartu Ringkonnakohtu 27. märtsi 2008. a. määrusest tsiviilasjas nr 2-08-9534, et registriasjas Ä 30854/M3 on 16. novembril 2007. a. ettevõtjale tehtud trahvihoiatust.

²¹ ÄS § 71 ja TsMS § 601 vahekorra vt alajaotusest 1.1.

²² Tallinna Ringkonnakohtu 29. jaanuari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-46294.

²³ Tallinna Ringkonnakohtu 29. jaanuari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-60065, Tallinna Ringkonnakohtu 13. märtsi 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-2894 jt.

vähendamist põhjendatakse ringkonnakohtu määrustes tavapäraselt asjaoluga, et üks trahvi määramise eesmärkidest – sundida trahvitut kohustust täitma - on saavutatud.

1.3.5. Isik, kellele trahv määratakse

Ühe probleemse kaasusena seoses trahvi määramisega ja selle suuruse vähendamisega asja läbi vaatava ringkonnakohtu poolt võib tuua esile **Viru Maakohtu 20. jaanuari 2006. a. määruse tsiviilasjas nr 2-05-18295 (registriasi nr Ä 453/M3)**. Antud asjas määras kohtunikuabi juhatuse liikmele trahvi summas 900 krooni.

Avaldaja leidis, et trahvi määramine on alusetu, sest tema volitused osaühingu juhatuse liikmena lõppesid 2000. aastal, mistõttu ta ei saanud olla vastutav 2003. aasta majandusaasta aruandes esinenud puuduste eest. Avaldaja väitel asus ta juhatuse liikme ülesandeid täitma 17.02.1997. a., kuna soovis saada osaühingu kaupluses müüjana tööd ning juhatusse kuulumine seati töölepingu sõlmimise eeltingimuseks. 2001. aastal lõpetas avaldaja osaühinguga töösuhte ning esitas osaühingu juhatajale avalduse enda tagasikutsumiseks juhatuse liikme kohalt. Edasine side osaühinguga avaldajal puudub. Samuti leidis avaldaja, et kuna ta ei ole volituste pikendamiseks nõusolekut andnud, siis on tema volitused juhatuse liikmena tulenevalt ÄS § 184 lõikest 2 kolme aasta möödumise tõttu lõppenud. Eelnevalt tulenevalt ei saanud ta teha toiminguid aruande seadusega kooskõlla viimiseks.

Viru Maakohus leidis, et kohtunikuabi trahvimäärus on õige alljärgnevatel põhjustel.

- ÄS § 71 lg 1 kohaselt võib seaduses ettenähtud andmete esitamata jätmise korral trahvi määrata kõigile andmete esitamiseks kohustatud isikutele. **Avaldaja on registrikannetest nähtuvalt käesoleva ajani osaühingu juhatuse liige.** Avaldaja väide töölepingulise suhte lõppemisel ka juhatuse liikmena volituste lõppemisest on alusetu. Samuti ei ole avaldaja esitanud tõendeid juhatuse uue koosseisu valimise või tema juhatusest väljaarvamise kohta.
- Avaldaja esitatud koosoleku protokollist 04.02.2002 nähtub, et nõukogu ja juhatuse poolt arutati vastavat vajadust, kuid otsust uue juhatuse valimise kohta ei ole, samuti ei ole vastavaid kandeavaldusi registripidajale esitatud. **Avaldaja ei ole ka ise vastava taotlusega tema juhatusest väljaarvamiseks registripidaja poole pöördunud.**
- Arvesse võttes avaldaja põhjendusi ning asjaolu, et aruannete esitamisel ta tegelikult ilmselt ei osalenud ning registripidaja väljastatud trahvihoiatusest isiklikult ei teadnud, pidas kohus põhjendatuks avaldajale määratud trahvi oluliselt vähendada. Esiagne trahvisumma oli 900 krooni, kohus vähendas seda ja määras uueks summaks 225 krooni.

Märkused ja kommentaarid

- Asjaoludest nähtuvalt on isiku volitused juhatuse liikmena lõppenud, kuid registripidaja ja kohus on käsitlenud teda endiselt juhatuse liikmena põhjusel, et ta on juhatuse liikmena kantud äriregistrisse. Kohus on ebaõigesti tuvastanud isiku juhatuse liikmeks oleku registrikande põhjal. ÄS § 34 lg 2 näeb ette registrikandele tuginemise põhimõtte ja selle esimese lause kohaselt kehtib kanne kolmanda isiku suhtes õigena, **välja arvatud, kui kolmas isik teadis või pidi teadma, et kanne ei ole õige.** Asja menetlev kohus, kellele isik on avaldanud, et tema volitused juhatuse liikmena on lõppenud tähtaja möödumise või tagasiastumise tõttu, ei saa registrikande õigsusele tugineda. Maakohu **määrus on vastuolus Riigikohtu 26. aprilli 2005. a. määrusega**

tsiviilasjas nr 3-2-1-39-05, milles on selgelt osundatud juhatuse liikme volituste tähtsajalisusele. Nimetatud lahendis on Riigikohus märkinud, et **juhatuse liikme kande tähendus äriregistris on deklaratiivne, mitte õigust loov (konstitutiivne)**. Kanne äriregistris kaitseb kolmandaid isikuid, kes võivad registrikandele tuginedes ÄS § 34 lõigete 3 ja 4 alusel lugeda sinna juhatuse liikmena kantu õigustatuks äriühingu nimel tehinguid tegema. Selliseks **kolmandaks isikuks ei ole aga registripidaja, kelle ülesandeks ongi tagada registrisse kantud andmete õigsus**.

- Kui registripidajal tekib kahtlus, kas isik ikka on endiselt ühingu juhatuse liige (ja selline mõistlik kahtlus peaks tekkima juhul, kui isikut kavatsetakse trahvida, kuid registriandmetest nähtuvalt võivad tema volitused olla lõppenud, muu hulgas näiteks põhjusel, et tema valimisest on möödas üle 3 aasta), siis peab ta ÄS § 61 lg 1 kohaselt tegema järelepärimisi ja selgitama välja tegeliku õigusliku olukorra. Ülalviidatud Riigikohtu määruse punktis 18 on samuti märgitud, et ÄS § 61 lõikes 1 **registripidajale antud õigus teha järelepärimisi tähendab sisuliselt ka asjaolude selgitamise kohustust**, kui registripidajal peab vastavalt asjaoludele tekkima kahtlus andmete õigsuses. See tuleneb esmajoonel ÄS § 61 lõikest 2, mis kohustab registripidajat andmete ebaõigsuse kindlakstegemisel algatama kontrollimenetlust.
- Ebaõige on kohtu viide sellele, et avaldaja oleks ise pidanud pöörduma registripidaja poole taotlusega arvata ta juhatuse liikmete hulgast välja. Kui juhatuse liikme volitused on tähtaja möödumise tõttu lõppenud, puudub tal õigus esitada ühingu nimel registripidajale kandeavaldusi.
- Asjaolu, et juhatuse liige ei osalenud aastaaruannete koostamisel, ei saa olla trahvi vähendamise aluseks, sest raamatupidamise korralduse eest vastutavad kõik juhatuse liikmed, olenemata sellest, kas nad isiklikult osalesid aruande koostamisel või mitte. **Praegusel juhul puudub isikul ühinguga õigussuhe**, mille alusel teda saaks pidada ÄS § 71 lõikes 1 nimetatud "andmete esitamiseks kohustatud isikuks", seega puudub ka alus talle trahvi määramiseks.

1.3.6. Trahvi määramine juhul, kui äriühingu juhatuses on mitu liiget

ÄS § 71 lg 1 sätestab registripidaja õiguse trahvida **ettevõtjat ja kõiki andmete esitamiseks kohustatud isikuid**. Majandusaasta aruande esitamise kohustus on juhatusel (ÄS §-d 179 lg 4 ja 334 lg 2). Juhul, kui äriühingu juhatust koosneb mitmest liikmest, tekib küsimus, kas trahvi peaks määrama kõigile juhatuse liikmetele või võib selle määrata ka ainult ühele mitmest juhatuse liikmest ja kui registripidaja piirdub trahvi määramisega ühele juhatuse liikmele, siis kuidas ta valib selle isiku, kellele trahvi määrata.

Analüüs näitab, et enamasti on registripidaja määranud trahvi vaid ühele juhatuse liikmele, vahel ka kõigile juhatuse liikmetele ühesuguses summas. Praktikast, mille kohaselt juhatuse liikmetele määratavaid trahvisummasid oleks kuidagi diferentseeritud, ei olnud analüüsi käigus võimalik tuvastada.

Näiteks **tsiviilasjas nr 2-08-2923 (registriasi Ä 24414/M2)** on avaldaja vaidlustanud Pärnu Maakohtu registriosakonna kohtunikubi trahvimääruse motiividel, et ÄS § 179 lg 4 kohaselt tuleks **trahvida osäühingu juhatust ning juhatust peab otsustama, kas keegi juhatuse liikmetest või mõni osäühingu palgaline töötaja (tegevjuht, finantsjuht, pearaamatupidaja, raamatupidaja) on isiklikult süüdi majandusaasta aruande tähtaegses esitamata jätmises**. Siis on osäühingu juhatusel õigus nõuda süüdi olevalt isikult trahvi tasumist. Määruskaebuse esitaja oli seisukohal, et registripidaja leidis subjektiivselt ja

asjaolusid kontrollimata, et äriregistrile andmete esitamata jätmises süüdi ole isik on just avaldaja ja trahvis teda. Määruskaebuse esitaja arvates oli see vastuolus osäühingu juhatuse liikmete vaheliste töökohustuste ja vastutuse jaotamisega.

Ringkonnakohus leidis, et selline käsitlus ei ole õige ja märkis oma 17. märtsi 2008. a. määruses, et AS § 179 lõikes 4 sätestatud kohustuse täitmise eest vastutavad kõik osäühingu juhatuse liikmed ning vastutuse tekkimine ei sõltu osäühingu juhatuse liikmete vahelisest tööjaotusest. Osäühingu juhtimise korraldamine on äriühingu siseküsimus, kuid olenemata sellest, kas osäühingu igapäevast tööd korraldab mõni juhatuse liige või selleks palgatud tegevjuht, jäävad juhatuse liikmed vastutavaks äriühingu majandusliku olukorra kohta majandusaasta aruande vormis regulaarse informatsiooni esitamise eest. AS §-st 71 tulenevalt on **äriregistrile seaduses ettenähtud andmete esitamata jätmise korral trahvimine registripidaja diskretsiooniõigus ning on registripidaja otsustada, kas ta trahvib ettevõtjat või muid andmete esitamiseks kohustatud isikuid (juhatuse liikmeid).**

Märkused ja kommentaarid

- Kui trahvi määramine toimub kohtu kaalutusotsuse põhjal, siis tekib küsimus, kas määrusest ei peaks nähtuma ka see, kuidas kohus konkreetsel juhul jõudis vastava otsustuseni (näiteks miks on teatud juhul peetud vajalikuks trahvida kõiki juhatuse liikmeid või miks teatud juhul vaid ühte mitmest liikmest).²⁴

1.3.7. Äriühingu esimese majandusaasta pikkus (RPS § 13 lg 2)²⁵

Veel ühe probleemse kaasusena²⁶ võib esile tuua juhtumi, kus osäühingu kohta tehti esmakanne äriregistrisse 29. mail 2006. a. Ühingu majandusaasta algas põhikirja kohaselt 1. oktoobril ja lõppes 30. septembril. 7. detsembril 2007. aastal trahvis registripidaja ühingu majandusaasta aruande esitamata jätmise eest. Osäühing leidis, et trahvimine on alusetu - kuna raamatupidamiskohustuslase asutamisel võib majandusaasta olla erandina ka kuni 18 kuu pikkune, siis on osäühing kohustatud esitama oma esimese aastaaruande alles 2008. a. märtsis, sest siis möödub 6 kuud esimese majandusaasta lõpust.

Ringkonnakohus leidis, et trahvi määramine on õige, sest majandusaasta võib raamatupidamiskohustuslase asutamisel olla pikem kui 12 kuud, kuid ei tohi ületada 18 kuud. Ringkonnakohus asus seisukohale, et viidatud säte reguleerib majandusaasta pikkust, kuid **raamatupidamiskohustuslasel on raamatupidamise seaduse § 13 lõikes 3 märgitud kohustus näidata kalendriaastast kõrvalekaldumine ära põhikirjas või muus tema tegevust reguleerivas dokumendis.** Asutamisele järgneva majandusaasta teistsugust pikkust põhikirjas või muus tema tegevust reguleerivas dokumendis teisiti näidatud ei ole, seega

²⁴ Võrdle kaalutusõiguse tähendusega haldusõiguses: haldusorgan on kohustatud **veenma** adressaate, teisi menetlusosalisi ja kohut kaalutusõiguse alusel tehtud otsustuse õigsuses (RKHKo 10. 03. 2005 nr 3-3-1-77-04 jt).

²⁵ RPS § 13 lg 2 kohaselt võib raamatupidamiskohustuslase asutamisel, lõpetamisel, majandusaasta alguskuupäeva muutmisel või muul seadusega ettenähtud juhul majandusaasta olla lühem või pikem kui 12 kuud, kuid ei tohi ületada 18 kuud. RPS § 13 lg 3 sätestab, et majandusaastaks on kalendriaasta, kui raamatupidamiskohustuslase põhikirjas või muus raamatupidamiskohustuslase tegevust reguleerivas dokumendis ei ole sätestatud teisiti.

²⁶ Käsitletav lahend: Tallinna Ringkonnakohtu 14. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-745 (registriasi nr Ä 99003/M1).

lõppes vaidlusalune majandusaasta 30.09.2006 ning majandusaasta aruanne perioodi 29.05.2006-30.09.2006 kohta tuli esitada hiljemalt 31. märtsiks 2007.

Ringkonnakohus vähendas siiski tasumisele kuuluvat trahvisummat (3500 kroonilt 1500 kroonini) põhjendusega, et esimese majandusaasta pikkus, mille kohta tulnuks aruanne esitada, oli ainult neli kuud.

Märkused ja kommentaarid

- **Pikendatud majandusaasta kohaldamine on ettevõtja õigus olenemata sellest, kas see on põhikirjas sätestatud või mitte.** ÄS § 145 p 7 kohaselt kantakse äriregistrisse muu hulgas ka majandusaasta algus ja lõpp. Teatud tavaks on majandusaasta alguse ja lõpu näitamine ka osahingu põhikirjas, kuid nagu registrikandes, nii **sisaldub ka põhikirjas siiski ühingu tavapärase majandusaasta.** Kohtu seisukoht, et esimese majandusaasta pikendamise võimalus RPS § 13 lõike 2 alusel nõuab samuti vastavat sätet põhikirjas, ei ole õige. Põhikiri on oma olemuselt lepingulaadne dokument ja väljendab osanike (aktsionäride) kokkuleppeid, millel enamasti ei ole mõju kolmandatele isikutele. Registripidaja saab nõuda vaid nende kokkulepete kajastamist põhikirjas, mis peavad seal sisalduma tulenevalt seaduses sätestatud kohustusest. Põhikirja kohustuslike sätete loetelu on toodud ÄS § 139 lõikes 1 ja nende hulgas ei ole majandusaastat nimetatud. Sellest järeldub, et oma tahet kohaldada pikendatud majandusaastat võib ühing avaldada ka mistahes muul viisil.
- Osahingu esimene majandusaasta hakkas kulgema ühingu registrisse kandmisel 29. mail 2006, 1. oktoobrist 2006 kuni 30 septembrini 2007 järgnes tavaline majandusaasta. Kuna eelnimetatud periood ei ületa kokku 18 kuud, siis on seda lubatud käsitleda ühe majandusaastana. **Esimene majandusaasta lõppes seega 30. septembril 2007.** Majandusaasta aruanne tuleb esitada 6 kuu jooksul majandusaasta lõpust arvates, seega **tekkis osahingul kohustus esitada nõuetekohane aastaruanne märtsis 2008.**

2. Muud registriasjad

2.1. Ühingu registrist kustutamine

Tsiviilasjas nr 2-07-53167 (registriasi nr Ä 42790/10) vaidlustas ettevõtja kohtunikuabi määruse, millega ettevõtja kustutati registrist põhjusel, et äriühing ei esitanud kuue kuu jooksul ÄS § 60 lõikes 1 nimetatud hoiatuse tegemisest registripidajale nõutavat majandusaasta aruannet ega teatanud mõjuvat põhjust, mis takistab tal nõutud aruannet esitamast. Eelnevalt oli registripidaja kooskõlas ÄS § 60 lõikega 1 teinud registrist kustutamise hoiatuse ja määranud aruande esitamiseks täiendava tähtaja, samuti avaldanud ÄS § 60 lõikes 2 nimetatud nõutava teate. Järgitud oli ka ÄS § 59 lõiget 4.²⁷ Ettevõtja vaidlustas registrist kustutamise määruse muu hulgas põhjusel, et kohtule oli kolmanda isiku

²⁷ ÄS § 59 lg 4 sätestab: Äriühingut ei või vabatahtliku lõpetamise korral äriregistrist kustutada ilma Maksu- ja Tolliameti piirkondliku struktuuriüksuse kirjaliku nõusolekuta, välja arvatud siis, kui see on esitanud avalduse äriühingu äriregistrist kustutamiseks. Nõusoleku saamiseks esitab registripidaja kirjaliku taotluse Maksu- ja Tolliametile. Maksu- ja Tolliamet ei või nõusolekust keelduda, kui tal ei ole nõudeid äriühingu vastu. Kui nõusolekut ei ole saadud 20 päeva jooksul pärast taotluse saatmist, loetakse Maksu- ja Tolliamet registrist kustutamiseks nõus olevaks.

poolt esitatud taotlus likvideerimise taotlemise tähtaja ennistamiseks ja osäühingu likvideerimise läbiviimiseks.

Tallinna Ringkonnakohus leidis, et registrist kustutamise määruse tühistamiseks puudub alus, sest tähtaja ennistamise ja **likvideerimise läbiviimise taotlus esitati pärast kandemääruse tegemist**. Ringkonnakohus viitas oma 29. jaanuari 2008. a. määruses ÄS § 60 lõikele 5, mis sätestab, et kui pärast äriühingu registrist kustutamist ilmneb, et äriühingul oli vara ja on vajalikud likvideerimisabinõud, võib registripidaja otsustada likvideerimise. Äriühingu võlausaldaja nõudel võib likvideerimise pärast äriühingu registrist kustutamist ette võtta üksnes juhul, kui registripidaja ennistab võlausaldaja jaoks likvideerimise taotlemise tähtaja tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Seega leidis kohus, et registripidajal puudus juba tehtud lahendi muutmise võimalus.

2.2. Osa- ja aktsiakapitali vähendamine ja suurendamine

Tsiviilasjas nr 2-07-1672 vaidlustati kohtunikuabi kandemäärus **registriasjas Ä 37118/M1** põhjusel, et registripidaja keeldus osakapitali suurendamise kande tegemisest äriregistrisse. Muu hulgas põhjendas kohtunikuabi keeldumist sellega, et avaldaja taotles üheaegselt osakapitali vähendamise ja suurendamise registrisse kandmist, kuid nimetatud kanne tehakse ÄS § 199² kohaselt vaid osäühingu kahjumi katmiseks. Registripidajale esitatud dokumentidest aga ei nähtunud, et tegemist oleks kahjumi katmisega. Samuti oli otsuses märkimata kapitali vähendamise põhjus, mis vastavalt ÄS §-le 197¹ on otsuse kohustuslik osa. Registripidaja hinnangul oli antud juhul seaduse mõtte kohaselt tegemist hoopis osa võõrandamisega, mitte kapitali vähendamise ja suurendamisega. **Tartu Ringkonnakohus tühistas 29. oktoobri 2007. a. määrusega kohtunikuabi määruse ja saatis kandeavalduse uueks läbivaatamiseks. Määruse tühistamise põhjendused olid järgnevad.**

- Põhjendatud ei ole kohtunikuabi seisukoht, et osanike otsus osakapitali üheaegse vähendamise ja suurendamise kohta ei vasta seaduse nõuetele, kuna nimetatud otsuse saavad osanikud tulenevalt ÄS §-st 199² teha vaid osäühingu kahjumi katmiseks, millega käesoleval juhul pole tegu. **ÄS § 33 lõikest 6 tuleneb, et registripidajal ei ole õigust keelduda kande tegemisest juhul, kui kõik seaduses nõutavad dokumendid on esitatud ja vastavad seaduse nõuetele. Tulenevalt nimetatud sättest saab registripidaja kannete tegemisel hinnata osanike otsuse õiguspärasust vormilisest, mitte sisulisest küljest.** Käesoleval juhul vastas osanike otsus seaduses sätestatud vorminõuetele, mistõttu registripidajal ei olnud alust keelduda kande tegemisest põhjusel, et osakapitali vähendamise ja suurendamise tegelikuks põhjuseks on osa võõrandamine.
- Kohtunikuabi seisukoht ei ole ka sisuliselt õige, kuna osanike otsusest ja määruskaebuse esitaja selgitustest nähtuvalt oli osakapitali vähendamise ja suurendamise põhjuseks lahkuvale osanikule hüvitise maksmine ja seetõttu osakapitali vähenemine alla seaduses sätestatud miinimumpiiri (40 000 krooni). Nimetatud põhjusel on tulenevalt ÄS § 198 lõikest 2 võimalik osakapitali samaaegne vähendamine ja suurendamine. **Esitatud dokumentidest ja registripidajale antud teabest ei tulene üheselt, et osakapitali vähendamise ja suurendamise põhjuseks oli ühe osaniku poolt oma osa teisele võõrandamine.**

- Ringkonnakohus leidis, et iseenesest on õige kohtunikuabi määruse seisukoht, et osanike otsuses ei ole sõnaselgelt märgitud osakapitali vähendamise põhjust, kuid ka see ei ole aluseks, millele tuginedes võiks keelduda registrikande tegemisest. **Kuigi osanike otsuses ei ole otsesõnu märgitud, et osakapitali vähendamise põhjuseks on hüvitise maksmine osaihingust lahkuvale osanikule, saab taolise osakapitali vähendamise põhjuse otsuse sisust siiski tuletada.**

Märkused ja kommentaarid

- Tulenevalt registripidaja formaalse kontrolli kohustusest on ringkonnakohus asja lahendanud kooskõlas seadusega. Asja lahendamise eelduseks on õigussuhtele kohase õigusliku kvalifikatsiooni andmine. Esimene küsimus, mille registripidaja peaks esitama, on: kas ettevõtja on esitanud kõik nõutud dokumendid ja teabe? Kui näiteks praegusel juhul ei esitatud teavet, mis kinnitaks võlausaldajatele kapitali vähendamisest teatamist, siis tuleks järgmiseks küsida: kas tegemist võib olla mõne seaduses ette nähtud olukorraga, mille puhul selline teatamine ei ole vajalik? Võimalikud variandid on seejuures esiteks ÄS § 198 lõikes 2 sätestatud osakapitali vähendamine ja samaaegne suurendamine ja teiseks ÄS §-s 199² sätestatud lihtsustatud vähendamine. Praegusel juhul oli tegemist esimese olukorraga – võlausaldajatele teatamist ei nõuta juhul, kui osakapitali vähendamisega samaaegselt suurendatakse kapitali seaduses ettenähtud suuruseni. Antud norm näeb ette leebemad reeglid põhjusel, et **menetluse lõpptulemus ei ohusta võlausaldajate huve.**
- Tegemist on registrimenetlusega, mitte vaidlusega tsiviilasjas ja selles menetluses ei hinda kohus väljamaksete seaduslikkust ega seda, kas kapitali vähendamise asemel võiks tegelikult olla tegemist osa võõrandamisega. Osanike otsuses oli märgitud, et lahkuvale osanikule makstakse hüvitist 200 000 krooni. Samas **võib see olla vastuolus ÄS § 157 lõikes 1 sätestatud reegluga**, mille kohaselt võib osanikule teha väljamakseid ainult puhaskasumist või eelmiste majandusaastate jaotamata kasumist, millest on maha arvatud eelmiste aastate katmata kahjum, kinnitatud aastabilansi alusel. Sellise hinnangu andmine ei ole aga registrikande muutmist menetleva registripidaja pädevuses.

Ka Tallinna Ringkonnakohus on 4. juuni 2008. a. määruses tsiviilasjas nr 2-08-12237 (registriasi nr Ä 82957/4) väljendanud seisukohta, et iseenesest ei ole kande tegemisest keeldumise aluseks asjaolu, et osakapitali vähendamisel tühistatakse endise osaniku osa ja uuele osanikule tehakse suundemissioon. Ringkonnakohus leidis, et kuna registripidajale on esitatud kõik dokumendid, mis kinnitavad sissemakse tegemist uue osaniku poolt, siis puudub ÄS § 33 lg 6 kohaselt alus kande tegemisest keeldumiseks. Tegemist ei olnud osa võõrandamisega ÄS § 149 mõttes, vaid osanikud tühistasid ühe osa ja lasid välja uue.

Ka tsiviilasjas nr 2-06-14089, milles Tallinna Ringkonnakohus tegi määruse 6. novembril 2006. a., oli peamine õiguslik probleem seotud aktsiakapitali samaaegse suurendamise ja vähendamisega. Aktsiaselts esitas Harju Maakohtu registriosakonnale kandeavalduse, paludes üldkoosoleku otsuse alusel teha äriregistrisse kande kapitali uue suuruse kohta. Otsuse kohaselt olid aktsionärid esmalt otsustanud vähendada aktsiakapitali aktsiate tühistamise teel ning seejärel suurendanud aktsiakapitali fondiemissiooni teel olemasolevate aktsiate nimiväärtuse suurendamisega. Registripidaja andis 26. aprilli 2006. a. määrusega ettevõtjale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Määruse põhjendustes märkis kohtunikuabi, et

ÄS § 353 lg 4 kohaselt, kui aktsiakapitali vähendamisega samaaegselt otsustatakse aktsiakapitali suurendamine, võib aktsiate eest, mis lastakse välja samaaegselt aktsiakapitali vähendamisega, tasuda ainult sularahas. Seadus ei näe ette võimalust, et aktsiakapitali suurendamisel samaaegselt aktsiakapitali vähendamisega saab aktsiakapitali suurendada fondiemissiooni teel.

Ringkonnakohus tühistas nimetatud kandemääruse ja saatis asja tagasi kande tegemiseks. Määrust põhjendas ringkonnakohus alljärgneva.

- Asja õigeks lahendamiseks tuleb muuhulgas välja selgitada ÄS § 353 lg 4 eesmärk ja sisu. Aktsiakapitali vähendamist, sealhulgas aktsiakapitali vähendamist koos selle samaaegse suurendamisega käsitleb ÄS § 353, mille lõike 1 kohaselt aktsiakapitali ei või vähendada alla ÄS §-s 222 nimetatud aktsiakapitali suuruse või muu seaduses sätestatud minimaalse aktsiakapitali suuruse, kuid ÄS § 353 lõike 4 kohaselt lõikes 1 sätestatut ei kohaldata, kui aktsiakapitali vähendamisega samaaegselt otsustatakse aktsiakapitali suurendamine vähemalt kuni ÄS §-s 222 nimetatud aktsiakapitali suuruseni. Aktsiate eest, mis lastakse välja samaaegselt aktsiakapitali vähendamisega, võib tasuda ainult rahas. Viimatinimetatud **piirav tingimus (ÄS § 353 lg 4 lause 3) rakendub vaid aktsiakapitali suurendamise korral uute aktsiate väljalaskmisega, kui tõusetub aktsiate eest tasumise viisi määramine, s. t kas aktsiate eest tuleb tasuda rahalise või mitterahalise sissemaksega.** Selle sätte eesmärgiks on tagada võlausaldajate ja ka teiste aktsionäride huvide kaitse, kuna rahalise sissemakse laekumine aktsiaseltsi pangaarvele ja selle väärtus on kindlalt kontrollitav. Kuivõrd aktsiakapitali vähendamise korral koos selle samaaegse suurendamisega vähemalt senise suuruseni välistab ÄS § 353 lg 4 vajaduse teatada kooskõlas ÄS §-ga 358 aktsiaseltsi võlausaldajatele aktsiakapitali vähendamisest ja tagada nende nõuded, siis peab olema ette nähtud abinõu, mis kindlustaks, et võlausaldajate huvid ei saa kahjustada selle tagajärjel, et aktsiakapitali ei kaasata tegelikult uusi vahendeid vastavuses kapitali nimiväärtusega seoses probleemidega mitterahaliste sissemaksete hindamisel. Samuti peavad olema seadusega tagatud aktsionäride huvid aktsiaseltsi majandusliku funktsioneerimise suhtes, s. t et aktsiaseltsi vara ei väheneks alla seadusega lubatud piiri (ÄS § 301) ka tegelikult, mitte ainult raamatupidamislikult. Ka seda eesmärki täidab ÄS § 353 lg 4 lause 3. ÄS § 353 lg-st 4 tulenevas nõudes, et aktsiakapitali vähendamise ja samaaegse suurendamise korral tohib uusi aktsiaid välja lasta ainult rahaliste sissemaksete vastu ning otsus aktsiakapitali suuruse muutmise kohta tuleb kanda äriregistrisse, esineb ka avaliku huvi element. Nimelt on lisaks konkreetse aktsiaseltsi võlausaldajatele laiem avalikkus samuti huvitatud, et aktsiaseltsi majanduslik seisund kajastuks õigesti sellises avalikus andmebaasis nagu äriregister ning äriregistri usaldatavuse peab tagama riik. Üheks vahendiks tagada avaliku registri usaldatavus on seadusega (ÄS § 353 lg 4 lause 3) selliste piirangute kehtestamine, mis ei võimalda aktsiakapitali suuruse muutmisel aktsiaseltsi tegelikku majanduslikku seisundit varjata.
- **Antud juhul toimus aktsiaseltsi aktsiakapitali vähendamine ja samaaegne fondiemissiooniga suurendamine hoopis teistel asjaoludel. Nimelt ei tinginud aktsiakapitali vähendamist aktsiaseltsi vara vähenemine, vaid seadusest tulenev kohustus tühistada oma aktsiad.** Aktsiaseltsil oli eeltoodust nähtuvalt bilansis piisavalt omakapitali, et selle arvelt aktsiakapitali suurendada, kusjuures mingeid sissemakseid ei tehtud ja kõigi aktsiate nimiväärtus suurenes võrdselt. Aktsiakapitali suuruse muutmisel (samaaegsel vähendamisel ja suurendamisel) **ei rikutud ÄS § 353 lõiget 4, kuna nimetatud sätte mõtteks ei ole välistada äriühingul olemasoleva**

omakapitali ümberstruktureerimist. Raamatupidamise seaduse lisa 2 oleva bilansiskeemi järgi on nii aktsiakapital kui jaotamata kasum omakapitali osad.

Kapitali lihtsustatud vähendamise probleematikat käsitleb Tartu Ringkonnakohtu 7. märtsi 2007. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-5427, kus vaidlustatud lahendiks oli Tartu Maakohtu kohtunikuabi 16. jaanuari 2007. a. määrus registriasjas Ä 33473/M5. Kohtunikuabi keeldus kande tegemisest põhjendusega, et avalduse kohaselt toimub aktsiakapitali vähendamine lihtsustatud korras kahjumi katmiseks, kuid registripidajale esitati bilanss ja kasumiaruanne seisuga 30.08.2006, millest ei nähtu, et ühingul oleks kahjumit sellises ulatuses, nagu on taotletud aktsiakapitali vähendamist.

Kohtunikuabi leidis, et **selleks, et otsustada, kas aktsiakapitali vähendamine saab toimuda lihtsustatud korras, peab registripidaja saama veenduda, et aktsiakapitali vähendatakse üksnes kahjumi katmiseks** ja kahjumi katmiseks ei piisa aktsiaseltsi reservkapitalist ja aktsiaseltsil ei ole muid reserve. Arvestades, et aktsiaseltsi varasemad (2004. a. ja 2005. a.) majandusaasta aruanded on auditeerimata, **tuleb aktsiakapitali lihtsustatud vähendamise asjaolude kontrollimiseks esitada registripidajale audiitori arvamus selle kohta, et ühingul esineb aktsiakapitali vähendamise ulatuses kahjum.**

Ringkonnakohus jättis oma 7. märtsi 2007. a. määrusega määruskaebuse rahuldamata ja kohtunikuabi määruse muutmata alljärgneva põhjendusega.

- Asja materjalidest tuleneb, et äriühing esitas registriosakonnale aktsiakapitali lihtsustatud korras vähendamise otsuse, milles oli näidatud kahjum, mille katmiseks aktsiakapitali vähendatakse, seega vastas otsus formaalselt ÄS § 362 lg 3 nõuetele. Samuti esitas äriühing registriosakonnale äriühingu raamatupidamise auditeerimata bilansi ja tõendi varade mahakandmise suuruse kohta koos varade ümberhindamise ja mahakandmise aktiga.
- **ÄS § 362 regulatsioonist ei tulene, milliste konkreetsete tõenditega äriühing peab tõendama, et tal on õigus aktsiakapitali lihtsustatud korras vähendada.** Käesolevas asjas on kohtunikuabi nõudnud audiitori otsust, tuginedes oma nõudmises sellele, et äriühingu varasemate aastate majandusaasta aruanded on auditeerimata ja äriseadustikust tulenevalt peab äriühingul olema audiitor, kellele tuleb igaaastaselt esitada raamatupidamise aastaaruanne ja tegevusaruanne. Ringkonnakohus leidis, et kohtunikuabi oli õigustatud täiendavaid dokumente nõudma, kuna aktsiakapitali lihtsustatud korras vähendamiseks peab registripidajal olema võimalus veenduda, et kahjumi katmiseks ei piisa aktsiaseltsi reservkapitalist ja aktsiaseltsil ei ole ka muid reserve. Nimetatud asjaolusid saab kontrollida majandusaasta aruande või vähemalt selle koosseisu kuuluvate põhjaruannete alusel, ning kuna tegemist on äriühinguga, kelle aruanded kuuluvad auditeerimisele, siis oli audiitori otsuse nõue õigustatud.

Märkused ja kommentaarid

- Riigikohus on oma 15. juuni 2007. a. määruses tsiviilasjas nr 3-2-1-61-07 käsitlenud kapitali lihtsustatud vähendamist ja selgitanud seda, milliste tõendite alusel tehakse kindlaks kahjumi olemasolu ja suurus. Määruse punkt 11 kogaselt: *"[on] äriseadustiku § 362 kohaselt aktsiakapitali lihtsustatud vähendamine võimalik üksnes juhul, mil see toimub kahjumi katmiseks. Kahjumit kasutatakse selles sättes raamatupidamislikus tähenduses. Raamatupidamise seaduse § 3 p 6 kohaselt on kasum (kahjum) raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi tulude ja kulude vahe. Eelnevast teeb*

kolleegium järelduse, et aktsiakapitali lihtsustatud vähendamiseks on vajalik kahjumi tõendamine sellekohase aruande esitamisega. Eelnev järeldus ei tähenda aga seda, et registripidajal on õigus nõuda avaldajalt vahearuande esitamist. Aktsiakapitali vähendamise äriregistrisse kandmise avaldusele tuleb lisada ÄS § 359 lg 1 p-des 1-3 märgitud dokumendid, mille hulgas ei ole märgitud vahearuanne. Seega puudub kohtul vahearuande nõudmiseks õiguslik alus [---]. Seega on aktsiakapitali võimalik kahjumi katmiseks vähendada, kui kahjum on nähtav majandusaasta aruandest. Kuna äriseadustik ei näe aktsiakapitali lihtsustatud vähendamise korral ette ka majandusaasta aruande esitamise kohustust, siis tuleb lähtuda olemasolevast aruandest, mis on registripidajale esitatud ÄS § 334 lg 2 kohaselt."²⁸

- Käesoleval juhul karmistas ringkonnakohus tõendamisstandardit põhjusel, et aktsiaselts oli vaatamata auditeerimiskohustusele juba varem esitanud registripidajale auditeerimata aruandeid.

2.3. Ärinime eristatavus

Tsiviilasjas nr 2-07-32386 vaidlustas ettevõtja kohtunikuabi kandemääruse registriasjas Ä 30194/M2. Nimetatud määruses leidis kohtunikuabi, et kannet ei saa teha põhjusel et ühingu poolt taotletav ärinimi "osaühing MKG Grupp" on eksitavalt sarnane ärinimega "aktsiaselts MKK Group", mis oli juba varem äriregistrisse kantud. ÄS § 11 lg 2 kohaselt peab äriühingu ärinimi olema selgesti eristatav teistest Eestis äriregistrisse kantud ärinimedest. Määruskaebuse esitaja oli seisukohal, et viidatud ärinimed ei ole eksitavalt sarnased, sest nii tähekombinatsioonid kui ka nende hääldus on erinevad ja lisaks on erinevad ka sõnad "Grupp" ja "Group".

Ringkonnakohus tühistas kohtunikuabi määruse ja saatis asja menetlemiseks. Määruse põhjendused olid järgmised.

- Seisukoht, kas üks ärinimi on või ei ole teisega eksitavalt sarnane, on fakti küsimus, mille üle otsustamisel tuleb muuhulgas võrrelda sarnaste nimede puhul ettevõtjate õiguslikku vormi, nimede kirjepilti ja hääldust, samuti nime koostisosasid sh täiendeid.
- Käesoleval juhul on kohtunikuabi leidnud, et taotletav ärinimi "osaühing MKG Grupp" on eksitavalt sarnane varem registreeritud ärinimega, milleks on "aktsiaselts MKK Group". Ringkonnakohus sellise järeldusega ei nõustunud ja leidis, et kahes ärinimes on piisavalt erisusi, et lugeda ärinimed selgesti eristatavateks. Ringkonnakohus leidis, et kuna Eestis kehtib ühtne ärinimede register ning ei tehta vahet asukoha järgi nimede eristatavusel, nagu toimub paljudes suuremates riikides, siis on põhjendatud sarnastesse ärinimedesse ka tolerantsem suhtumine.
- Ringkonnakohus leidis, et kuna registrisse on kantud aktsiaselts ja taotleja soovib registreerida osaühingut, siis on ka see üks eristamise kriteerium. Samuti on põhjendatud taotleja väited, et nimede hääldus on erinev, erinev on ka ärinimede tähekombinatsioon. Seega on taotletav ärinimi seni registrisse kantud ärinimedest selgesti eristatav.

²⁸ ÄS § 334 lg 2 sätestab: Juhatus esitab kinnitatud majandusaasta aruande koos kasumi jaotamise ettepaneku ja audiitori järeldusotsusega äriregistrile mitte hiljem kui kuue kuu möödumisel majandusaasta lõpust.

Märkused ja kommentaarid

- Üksnes õiguslik vorm ei saa siiski olla ärinime selge eristamise kriteerium, sest ÄS võimaldab ühte liiki ettevõtjat kujundada ümber teist liiki ettevõtjaks.²⁹ Osühingu ümberkujundamine aktsiaseltsiks ja vastupidi on ka praktikas väga levinud. Ümberkujundamisel kehtib aga eeldus, et ärinimi jääb samaks, muutub vaid täiend. Ettevõtjale peab ümberkujundamise käigus olema tagatud õigus, et vaatamata täiendi muutumisele, saab ta ennast ka edaspidi turul identifitseerida endise nime kaudu.
- Kui juba algselt lubada kanda registrisse ärinimesid, mille peamine eristatavus põhineb ühingu vormil, võib kujuneda olukord, kus ühingu ümberkujundamise tulemusena muutub ümberkujundatud ühingu ärinimi (mis võib-olla oli palju varasem) teise, hiljem registrisse kantud ärinime suhtes eksitavaks, see aga ei ole kooskõlas ei ärinime eristatavuse nõude ega ka ümberkujundamise õiguslike tagajärgede eesmärgiga.³⁰

Eksitavalt sarnaseks pidasid nii kohtunikuabi kui ka Tallinna Ringkonnakohus selliseid ärinimesid nagu "OÜ Alcapar" ja "OÜ Alcalar".³¹ Ringkonnakohtu hinnangul leidis kohtunikuabi õigesti, et taotletav ärinimi "OÜ Alcapar" on eksitavalt sarnane nii häälduselt kui kirjapildilt juba registrisse kantud ärinimega "OÜ Alcalar". Ringkonnakohus viitas ka äriregistri kodulehel väljendatud seisukohale, et teatud juhtudel piisab ärinimedele eristatavuse nõude täitmiseks ühetäheliselt erinevusest: *"Näiteks sõnu „pill“ ja „lill“ saaks kasutada erinevates ärinimedes, kuna need on konkreetset tähendust omavad ja kõlalt erinevad sõnad ning seega selgelt eristatavad. Seevastu sõnad „alcalar“ ja „alcapar“ ei oma mingit tähendust ning nende selgeks eristamiseks ei piisa ühetähelisest erinevusest."*

28. märtsi määruses tsiviilasjas nr 2-06-30116 on Harju Maakohus pidanud eksitavalt sarnaseks ka ärinimesid "SRW Builder OÜ" ja "SRV Ehituse aktsiaselts", sest tähed V ja W ei ole selgelt eristatavad ning sõna "builder" on otsetõlkes "ehitaja".

Kui registrisse on juba kantud ärinimi, mis on eksitavalt sarnane teise sinna hiljem kantud ärinimega, siis tekib küsimus, kas ja millises menetluses saab varasemalt registrisse kantud ärinime omanik esitada ärinime kasutamise keelamise nõude ÄS § 15 lg 1 alusel. Nimetatud sättest ilmneb, et menetlus toimub hagita menetluse korras.

Tsiviilasjas nr 2-08-8094 lahendas kohus vaidlust, milles üks ettevõtja nõudis teiselt eksitavalt sarnase ärinime kasutamise keelamist. Avaldaja, osühing AATOMIK-TRANSPORT kanti äriregistrisse 22. novembril 1996. a, osühing Atomik Trans aga 14. detsembril 2004. a. Viru Maakohtu 16. mai 2008. a. määrusega keelati osühingul Atomik Trans ärinime kasutamine põhjusel, et see on eksitavalt sarnane avaldaja ärinimega.

²⁹ Samasugust seisukohta on avaldanud ka näiteks V. Peep. Vt: V. Peep. Ärinime valik ja äriregistrisse kandmine. – Äriõigus. Näidised ja kommentaarid, aprill 2007, lk 1.

³⁰ Tsiviilasjas nr 2-07-25088 (registriasi nr Ä 4772/M3) on kohus analüüsi autori arvates õigesti pidanud ärinime "aktsiaselts Division" eksitavalt sarnaseks ärinimega "Divisjon OÜ", vaatamata sellele, et ühingu vormile viitav täiend on erinev.

³¹ Tallinna Ringkonnakohtu 4. juuni 2008. a. otsus tsiviilasjas nr 2-08-11551 (registriasi Ä 117156/M1).

2. veebruari 2006. a. otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-157-05 rõhutas Riigikohus, et äriühingu ärinimi peab ÄS § 11 lg 2 järgi olema selgesti eristatav teistest Eestis äriregistrisse kantud ärinimedest ja kostja äriregistrisse kandmise ajal kehtinud regulatsiooni järgi ka vähem kui kolm aastat tagasi äriregistrist kustutatud ärinimedest.³² Ärinime selge eristatavus ei tähenda kolleegiumi arvates üksnes seda, et äriühing ei või tegutseda teise äriühinguga identse nime all. Ärinimi ei ole selgesti eristatav ka juhul, kui see ei ole küll teise registrisse kantud ärinimega samane, kuid on sellega eksitavalt sarnane. Riigikohus märkis, et seega **on ettevõtjal võimalik vaidlustada enda omast hilisemat ärinime eksitavuse põhjendusega ka juhul, kui registripidaja ei ole seda ärinime teise nime suhtes registrikande menetlemisel esialgu eksitavaks pidanud.**

2.4. Mittetulundusühingu nime eksitavus

Tsiviilasjas nr 2-08-10407 (registriasi nr M 116787/M1) oli vaidluse all taotletava mittetulundusühingu nime eksitavus ühingu tegevuse ulatuse ja eesmärgi suhtes. Kohtunikuabi leidis, et nimes esinev sõna „keskus“ tähendab Eesti ÕS järgi kas keskset kohta või keskset asutust, nime osa „Riigihangete keskus“ viitab aga avalik-õiguslikule isikule, mitte eraõiguslikule isikule.

Ringkonnakohus nõustus oma 9. aprilli 2008. a. otsuses kohtunikuabi seisukohtadega ja leidis, et mittetulundusühingu nime soovitud kujul registreerimine osutuks ilmselgelt eksitavaks. Soovitud nimes esinev sõna „keskus“ **on otseselt seostatav millegi tähtsa, silmapaistva, esilekerkivaga ning kuna see on ühenduses sõnaga „riigi“, võib tekkida väärarusaam, et tegemist on keskse asutusega, millel on seos riigiga** (avalik-õiguslik isik), mitte eraõigusliku isikuga. See on vastuolus MTÜS § 4 lõikega 2. Tulenevalt riigihangete seaduse §-st 13 võib nimi „Riigihangete Keskus Mittetulundusühing“ tekitada viidatud sättes nimetatud hankijatele mulje, et tegemist on keskusega, millega nad on riigihangete valdkonnas kohustatud koostööd tegema ja mõjutada neid selle eksiarvamuse tõttu ühinguga koostööd tegema valel eeldusel.

2.5. Mittetulundusühingu nime täiend

Tsiviilasjas nr 2-06-31275 vaidlustati kohtunikuabi määrus registriasjas M 36417/M1. Kohtunikuabi keeldus kande tegemisest, sest MTÜS § 4 lg 6 kohaselt peab mittetulundusühingu nimi sisaldama eestikeelset täiendit, mis viitab asjaolule, et tegemist on isikute ühendusega. Kohtunikuabi leidis, et taotletav nimi – Pallase 127 KÜ - nõutavat täiendit ei sisalda.

Määruskaebuse esitaja tugines muu hulgas ka registripraktikale ja väitis, et mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse on kantud vähemalt 21 ühingut, mille nimi koosneb aadressist ning täiendist KÜ, seega on kaebaja registrisse kandmata jätmise käsitletav ebavõrdse kohtlemisena kaebaja suhtes, kui võrd registrit peetakse üleriigiliselt ühtsena ning põhjendamatu oleks kande tegemise sõltuvusse panek avalduse esitamise regionist.

³² Alates 1.01. 2006 on tühistatud ÄS säte, mille kohaselt peab eristatavus ulatuma ka kuni kolm aastat tagasi registrist kustutatud ärinimedele.

Tartu Ringkonnakohus jättis 16. novembri 2006. a. määrusega määruskaebuse rahuldamata, kuid muutis kohtunikuabi määruse resolutsiooni ja määras avaldajale puuduste kõrvaldamise uue tähtaja (esialgu määratud tähtaeg oli vahepeal juba möödunud).

Ringkonnakohtu määruse põhjendused olid järgnevad.

- KÜS § 1 lg 2 kohaselt kohaldatakse KÜS-s reguleerimata küsimustes korteriühistu suhtes mittetulundusühingute seaduse sätteid. **MTÜS § 4 lg 6 sätestab, et mittetulundusühingu nimi peab sisaldama eestikeelset täiendit, mis viitab asjaolule, et tegemist on isikute ühendusega.**
- Määruskaebuse esitaja on esitanud registriosakonnale taotluse mittetulundusühingu Pallase 127 KÜ kandmiseks mittetulundusühingute ja sihtasutusse registrisse. Avaldusest ja põhikirjast nähtuvalt on mittetulundusühingu ametlik nimi Pallase 127 KÜ. **Mittetulundusühingu ametlik nimi ei sisalda täiendit, mis viitab asjaolule, et tegemist on isikute ühendusega.**
- Määruskaebuse esitaja seisukoht, et lühend KÜ viitab selgelt sellele, et tegemist on korteriühistuga, ei ole kooskõlas seadusega. Lühend KÜ võib olla küll määruskaebuse esitajale üheselt mõistetav, kuid **registrisse kantav mittetulundusühingu nimi peab sisaldama täiendit „korteriühistu“.** Kuigi **ÄS § 9 lg 3 lubab teatud juhtudel kasutada äriühingu nimes täiendi asemel lühendit, ei reguleeri eelnimetatud äriseadustiku säte mittetulundusühingute nimega seonduvat ning seetõttu ei ole määruskaebuse esitaja viide äriseadustikule asjakohane.**

2.6. Ühinemine

Tsiviiliasjas nr 2-06-12399 vaidlustati kohtunikuabi määrus registriasjas nr Ä 22353/M3, millega kohtunikuabi keeldus tegemast kannet äriregistrisse ühinemise kohta. Kande tegemisest keeldumise põhjendusena oli määruses toodud asjaolu, et mõlema ühinemisel osaleva ühingu ainuosanikuks on üks ja sama isik (vald), kuid ühinemislepingu kohaselt jääb osakapital ühinemisel samaks ja ühendatava ühingu osa ei asendata. Kohtunikuabi oli seisukohal et osade asendussuhe ei saa olla null, sest **ÄS § 403 lg 4** kohaselt on võimalik ühendatava ühingu osasid mitte asendada ainult juhul, kui need kuuluvad ühendavale ühingule.

Ringkonnakohus tühistas 30. juuni 2006. a. määrusega osaliselt (kogu vaidlustatud osas) kohtunikuabi määruse alljärgneva põhjendusega.

- Määruse koostaja ja määruskaebuse esitaja ei vaidle selle üle, et enne 01.01.2006 tegi äriregister ühinemise kohta analoogsete ühinemislepingute alusel kandeid, leides seega, et samale omanikule kuuluvate ühendatava ja ühendava ühingu osade asendussuhte märkimata jätmine ühinemislepingus ei takista kande tegemist. Äriregistri väitel muutus alates 01.01.2006 **ÄS regulatsioon ühinemislepingu nõuete osas ning seetõttu muutusid kande tegemise eeldused.**
- Alates 1.01.2006 kehtiva **ÄS § 392 lg 1 p 1¹** kohaselt tuleb ühinemislepingus muu hulgas märkida kokkulepe ühendatava ühingu vara tervikuna üleandmise kohta ühendavale ühingule ühendava ühingu osade või aktsiate üleandmise vastu. Varem **ÄS § 392** sellises sõnastuses nõuet tõepoolest ei sätestanud. Seletuskirjas, mis on äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu juurde lisatud, on vaidlusalusele sättele antud järgmine selgitus: "**ÄS § 392 lg 1 punktiga 1¹ täiendamise eesmärgiks ei ole sisuline õigusmuudatus, vaid täpsustus, et ühinemislepingust peab siiski otse tulenema**

kokkulepe ühendatava ühingu vara üleandmiseks ühendavale ühingule osaluse üleandmise vastu ehk lepingu põhiolemus."

- ÄS § 148 lg 4 kohaselt võib igal osanikul olla üks osa. Kui osanik omandab täiendava osa, suureneb vastavalt esialgse osa nimiväärtus. Käesoleval juhul on ühinemisleping sõlmitud kahe osahingu vahel, mõlema ühingu ainuosanik on üks ja sama isik, lepingus on deklareeritud, et ka ühendavale ühingule jääb üks osanik, kes samaaegselt oli nii ühendatava kui ühendava ühingu osanik.
- Ringkonnakohus leidis, et registrile esitatud ühinemislepingu punkt 4 kajastab piisavalt selgelt muuhulgas ka ÄS § 392 lg 1 punktides 1¹, 2, 3 ja 4 nõutud tingimusi ning nimetatud sättest ei tulene, et ühinemislepingus peaks olema kajastatud midagi täiendavalt.

Märkused ja kommentaarid

- ÄS ühinemise sätete allikaks on suures osas Saksa *Umwandlungsgesetz*.³³ UmwG § 5 lg 1 p 2 on analoogne ÄS § 392 lg 1 punktiga 1¹. Vara tervikuna üleandmine osaluse vastu kui ühinemislepingu oluline kokkulepe kujutab endast ühinemise õigusliku tagajärje sätestamist.³⁴
- Ühendatava ühingu osanikele (aktsionäridele) osaluse tagamine ühendavas ühingu (sh asendussuhte määramise regulatsioon) teenib mitte võlausaldajate, vaid nimetatud osanike (aktsionäride) kaitse eesmärki, võlausaldajate kaitseks on ühinemisel kehtestatud teised õiguslikud mehhanismid. Seepärast on kokkulepped osalust omandavate osanike vahel lubatud.³⁵
- **Ühinemise käigus tavapäraselt toimuv kapitali suurendamine ei teeni võlausaldajate kaitse eesmärki, sest ühinemise reeglid ei näe ette mingit kindlat kapitali suurust, mis ühinemisel tuleks kindlasti saavutada. Kapitali suurendamise eesmärgiks on ühinevate ühingute osanikele või aktsionäridele hilisema osaluse tagamine. Kui see vajalik ei ole või kui lepitakse kokku teisiti, siis ei ole kohustuslik ka kapitali suurendada.**³⁶
- UmwG kommentaarides on muu hulgas selgelt väljendatud ka näiteks põhimõtet, et ühele ja samale emaettevõttele kuuluvate ühingute (s k: *Schwestergesellschaften*) ühinemisel (nn *Side Step Merger*) on lubatud ühendava ühingu kapitali mitte suurendada ja vastavaid osasid seega mitte asendada.

2.7. Jagunemine

Tsiviilasjas nr 2-06-39212 (registriasi nr Ä 36938/M1) oli vaidluse esemeks jagunemiskava vastavus seadusele. Antud registriasjas oli jagunemise vormiks eraldumine uue ühingu

³³ Umwandlungsgesetz vom 28. Oktober 1994 (BGBl. I S. 3210, (1995, 428)), zuletzt geändert durch Artikel 1 des Gesetzes vom 19. April 2007 (BGBl. I S. 542), edaspidi: UmwG.

³⁴ Umwandlungsgesetz mit Spruchverfahrgesetz. Beckliche Kurzkommentare. 2. Auflage. Semler/Stendel. § 5, Rn 7.

³⁵ *Ibid*, Rn 14.

³⁶ *Ibid*, Rn 137.

asutamise teel. Kohtunikuabi keeldus kande tegemisest põhjusel, et jagunemiskava ei vasta seadusele, sest seal on märgitud, et asutatava ühingu ainuosanikuks saab jaguneva ühingu ainuosanik, ÄS § 449 lg 3 kohaselt saab jagunemisel uue ühingu asutamisega asutajaks olla aga jagunev ühing.

Tartu Ringkonnakohus tühistas 8. veebruari 2007. a. määrusega kohtunikuabi määruse. Ringkonnakohtu põhjendused olid alljärgnevad.

- ÄS § 434 lg 5 ei sätesta jaguneva ühingu osanikule eraldumisel omandava ühingu osanikuks saamisele. Seetõttu ei saa ÄS § 449 lõiget 3 tõlgendada viisil, et eraldumisega jagunemisel, kui asutatakse uus (omandav) ühing, saab omandava ühingu osanikuks vaid jagunev ühing ning jaguneva ühingu osaniku osanikuks saamine on välistatud.
- Käesolevas asjas registriosakonnale esitatud jagunemiskavas kinnitavad jagunemisel osalejad, et omandava ühingu asutaja on jagunev ühing. Ringkonnakohus leidis, et seega **on osalejad deklareerinud kooskõlas ÄS § 449 lõikega 3, et omandava ühingu asutaja on jagunev ühing.** Tulenevalt jagunemise regulatsiooni eripärast tuleb aga järgida jagunemiskavas kokkulepitud osaluse asendamise korda. Käesolevas asjas lepiti osaluse asendamine jagunemiskavas kokku nii, et jaguneva ühingu osanik saab omandava ühingu osanikuks jagunemiskavas toodud tingimustel. Jagunemiskava eesmärgiks on reguleerida osaluse asendamist. Ringkonnakohus leidis, et jagunemiskavas sätestatu oli kooskõlas nii ÄS § 434 lõikega 5 kui ka ÄS § 435 lg 1 punktidega 2 ja 3. Kuna puudus vastuolu ka ÄS § 449 lõikega 3, siis ei olnud alust kande tegemisest keelduda.

Märkused ja kommentaarid

Ringkonnakohtu motivatsioonile lisaks võiks märkida veel järgnevat.

- Asjaolu, et omandava ühingu asutajaks loetakse jagunevat ühingut, ei tähenda, et omandava ühingu osanikuks peaks samuti tingimata saama jagunev ühing. ÄS § 434 lg 5 ja 449 lg 3 lause 2 on erineva eesmärgiga normid. Esimene sätestab ühe jagunemise viisi, teine aga näeb uue ühingu asutamisega jagunemise korral ette, et asutajaks on jagunev ühing.
- Nagu ühinemise, nii pärineb ka jagunemise regulatsioon Saksa õigusest ja UmwG § 123 lg 2 p 2 sätestab eraldumise kui ühe jagunemise viisi. UmwG § 135 on omakorda analoogne ÄS §-ga 449. UmwG § 135 lg 2 sätestab samuti, et asutamisel kohaldatakse vastava ühingu asutamise sätteid, kui jagunemise sätted ei näe ette teisiti. Jagunemise sätted aga näevadki eraldumisel ette teistsuguse korra - kui **üldiselt saavad osanikeks või aktsionärideks asutajad, siis jagunemisel võib leppida kokku sellest erinevalt ja seda võimalust väljendavadki vastavalt UmwG § 123 lg 2 p 2 ja ÄS § 434 lg 5.** Sellele, et ka uue ühingu asutamisega läbi viidaval jagunemisel kohaldub UmwG § 123, on sõnaselgelt viidatud ka kommentaarides.³⁷
- UmwG kommentaaride kohaselt **teenib norm, mis sätestab, et uue ühingu asutamisega jagunemisel loetakse asutajaks jagunevat ühingut, menetluse**

³⁷ *Ibid*, § 135, Rn 1.

lihtsustamise eesmärgke (asutajaks on üks isik) ega ole seotud jagunemiskavas määratud osaluse hilisema jaotusega.³⁸

2.8. Ümberkujundamine

Tsiviilasjas nr 2-08-16845 (registriasi Ä 16901/5) vaidlustas ettevõtja kohtunikuabi kandemääruse, millega jäeti kandeavaldus rahuldamata põhjusel, et koos ümberkujundamisega soovis ettevõtja vähendada aktsiakapitali. Kuna aga teadet aktsiakapitali vähendamise kohta väljaandes Ametlikud Teadaanded ei avaldatud, leidis registripidaja, et aktsiakapitali vähendamise kandeavaldus on esitatud enne seaduses sätestatud tähtaega.

Avaldaja oli seisukohal, et kuna ümberkujundamist reguleerivad sätted ei sisalda viidet, et äriühingu ümberkujundamisel teist liiki äriühinguks koos aktsiakapitali vähendamisega tuleks kohaldada aktsiakapitali vähendamise kohta käivaid ÄS-i sätteid, siis ei pidanudki ta kapitali vähendamise kohta teadet avaldama. **Ringkonnakohus leidis, et õige on kohtunikuabi seisukoht ja põhjendas seda järgnevalt.**

- Üldreeglina jääb äriühingu ümberkujundamisel teist liiki äriühinguks kapital muutumatuks. Kui aga ümberkujundamise käigus aktsia- või osakapitali vähendatakse, siis tuleb samaaegselt kohaldada ka aktsiakapitali vähendamist reguleerivaid sätteid. Seega **peab ümberkujundamisel toimuva aktsiakapitali vähendamise korral ÄS § 358 lg 2 järgi aktsiaseltsi juhatus eelnevalt avaldama teate Ametlikes Teadaannetes ja alles pärast kolme kuu möödumist teate avaldamisest saab ÄS § 359 lg 1 alusel esitada äriregistrile avalduse.**
- Kaebaja leidis õigesti, et nii aktsiakapitali vähendamisel kui ka äriühingu ümberkujundamisel on äriseadustiku kohaselt nõutav teate avaldamine väljaandes Ametlikud Teadaanded, et tagada äriühingu võlausaldajate kaitse. Samas on nende teadete avaldamise tingimused erinevad. ÄS § 483 on üldsäte, mida kohaldatakse võlausaldajate kaitseks igasugusel äriühingu ümberkujundamisel, kuna ka äriühingu ümberkujundamine ilma kapitali vähendamata võib võlausaldajate huvisid kahjustada. Aktsiakapitali vähendamise korral kaitseb seadus võlausaldajate huvisid enam kui ümberkujundamisel, sest aktsiakapitali vähendamise korral on suurem võimalus, et võlausaldajate huvisid kahjustatakse. Nii sätestab seadus ka erinevad teatamistähtajad. **Kui ÄS § 483 lg 2 kohaselt avaldab ümberkujundatud ühing teate ümberkujundamise kohta viivitamata pärast ümberkujundamise äriregistrisse kandmist, siis aktsiakapitali vähendamise otsuse kohta peab juhatus ÄS § 358 lg 2 kohaselt avaldama teate eelnevalt.**

2.9. Mittetulundusühingu (korterühistu) üldkoosoleku kokkukutsumise kord ja koosoleku kvoorum

Tsiviilasjas nr 2-07-24908 vaidlustas korteriühistu kohtunikuabi kandemääruse registriasjas nr M 41446/4. Avaldaja taotles juhatuse liikmeid puudutava registrikande muutmist. Kohtunikuabi leidis, et kannet ei saa teha, sest **ühistu põhikirjas ei ole sätestatud kordusüldkoosoleku kokkukutsumise korda ja seega ei olnud kokku kutsutud korduskoosolek õigustatud otsuseid vastu võtma.** MTÜS § 21 lg 1 lause 2 kohaselt võib

³⁸ *Ibid*, § 135, Rn 29, Vt ka ühinemise analoogregulatsiooni kommentaari: § 36, Rn 68.

mittetulundusühingu põhikirjas sätestada, kui suure osa mittetulundusühingu liikmete osavõtul on üldkoosolek otsustusvõimeline ning millises korras kutsutakse uus üldkoosolek kokku juhul, kui üldkoosolekul ei osalenud nõutav arv mittetulundusühingu liikmeid. Kui põhikirjas vastavat sätet ei ole, siis ei saa korduskoosolek toimuda kvooruminõudeid järgimata.

Ringkonnakohus tühistas kohtunikuabi kandemääruse põhjendava osa, kuid jättis kandeavalduse siiski rahuldamata, muutes määruse põhjendusi alljärgnevalt.³⁹

- Kohtunikuabi ja registrikohtunik jätsid kandeavalduse rahuldamata põhjusel, et avaldaja põhikirjas ei ole sätestatud korduskoosoleku korraldamise korda juhuks, kui esmakordselt kokkukutsutud korteriühistu liikmete üldkoosolek ei ole otsustusvõimeline. Niisugune põhjendus ei ole õige ja tuleb tühistada, sest **juhatuse liikmete kohta kande tegemisel ei kontrolli registripidaja mittetulundusühingu põhikirja vastavust seadusele**, vaid kandeavalduse vastavust seaduse nõuetele (äriseadustiku § 33 lõiked 5 ja 6, mis kohalduvad MTÜS § 76 kaudu).
- **Kandeavalduse menetlemisel tuleb kontrollida, kas üldkoosoleku kokkukutsumisel ja läbiviimisel on järgitud seaduse ja põhikirja nõudeid.** Kui korteriühistu üldkoosolekule ei ilmunud nõutav arv ühistu liikmeid ja koosolek ei osutunud otsustusvõimeliseks, kutsutakse uus koosolek sama päevakorra arutamiseks kokku seaduses ja ühistu põhikirjas koosoleku kokkukutsumiseks ettenähtud korras ja tingimustel. See tähendab, et eraldi korda uue üldkoosoleku kokkukutsumiseks ei ole vaja kehtestada. **Seega ei saa registripidaja antud juhul teha ettekirjutusi põhikirja osas.**
- **Kuna korteriühistu põhikirjas ei ole reguleeritud korduskoosoleku kokkukutsumine kirjeldatud juhul, kuuluvad koosoleku kokkukutsumise ja läbiviimise osas kohaldamisele mittetulundusühingute seaduse sätted ning erinormina korteriühistuseaduse (KÜS) §-d 10¹ ja 11.** Avaldaja põhikirja kohaselt on üldkoosolek otsustusvõimeline, kui sellel on esindatud üle poole korteriomanditega määratud häälest.
- Asjaolu, kas teistkordse koosoleku kokkukutsumisel oli järgitud koosolekust etteteatamise seitsmepäevast tähtaega, ei ole võimalik kohtule esitatud protokollide põhjal tõsikindlalt tuvastada. Teistkordse üldkoosoleku protokoll kohaselt ilmus koosolekule 21 korteriomanikku, kuid sellise kvoorumiga ei oleks üldkoosolek saanud otsuseid vastu võtta. Koosoleku otsustusvõimelisus ei ole seega usaldusväärsete tõenditega tõendatud. Kandeavalduse aluseks oleva dokumendi seaduspärasus on seega kahtluse all ning see kahtlus ei ole kõrvaldatud. ÄS § 33 lg 5 kohaselt (kohaldub MTÜS § 76 kaudu) ei tee registripidaja kannet registrisse, kui avaldus või sellele lisatud dokumendid ei vasta seadusele.

Korteriühistu korduskoosoleku kokkukutsumise kord oli vaidlusküsimuseks ka **tsiviilasjas nr 2-08-753 (registriasi nr M 58698)**. Registripidaja ei teinud kannet, kuna teistkordselt kokku kutsutud üldkoosoleku kokkukutsumisel ei järgitud etteteatamise tähtaega. Ka nimetatud asjas leidis ringkonnakohus, et juhul, kui erakorralise ega teistkordse üldkoosoleku kohta ei ole põhikirjas kehtestatud eraldi etteteatamise tähtaega, kehtib põhikirjas sätestatud üldine etteteatamistähtaeg igasugusest koosolekust etteteatamise korral.⁴⁰

³⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 5. detsembri 2007. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-24908.

⁴⁰ Tallinna Ringkonnakohtu 11. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-753.

Tsiviilasjas nr 2-07-49013 (registriasi nr M 47880/10) tõusetus korduskoosoleku temaatika eelnevate kaasustega võrreldes veidi teisest aspektist. Nimelt nägi korteriühistu põhikiri ette, et kui üldkoosolekule ei ilmu nõutav arv liikmeid, tuleb koosolek uuesti kokku kutsuda sama päevakorraga hiljemalt kolme nädala jooksul. Teistkordne üldkoosolek toimus aga 4 nädalat pärast esimest. Kohtunikuabi leidis, et koosoleku kokkukutsumisel rikuti põhikirjast tulenevat nõuet, mistõttu ei olnud üldkoosolek õigustatud otsuseid vastu võtma. Ringkonnakohus nõustus kohtunikuabi motivatsiooniga ja märkis, et põhikirjas on reguleeritud, millise aja jooksul tuleb uus üldkoosolek korraldada juhul, kui algsel üldkoosolekul ei osalenud nõutav arv ühistu liikmeid. Uue, s.o teistkordse koosoleku korraldamise ajaline piirang tuleneb otseselt põhikirjast. Kuna uue koosoleku puhul on tegemist sama päevakorraga üldkoosoleku kordamisega, kusjuures see koosolek on otsustusvõimeline sõltumata osalejate arvust, on selle kokkukutsumisel seadusest ja põhikirjast tulenevat nõuete täpne järgimine eriti oluline.⁴¹

Märkused ja kommentaarid

- Analüüsi autori arvates tuleb viimatikirjeldatud juhtumi puhul kaaluda, **milline on korduskoosolekust kolmenädalast etteteatamist reguleeriva sätte eesmärk ja kas selle mittejärgimine toob kaasa koosoleku otsustusvõimetuse**. Ilmselt on õige see, et korduskoosolek ei saa toimuda liiga palju aega pärast esialgset koosolekut ja ajapiirangu rikkumine on koosoleku kokkukutsumise korra rikkumine, mis toob kaasa otsuse tühisuse. **Tegemist on ühingu enda poolt põhikirjas kehtestatud reeglga ja selline reegel kujutab endast kokkukutsumise korda, mille rikkumise korral koosolek ei ole õigustatud otsuseid vastu võtma.**⁴²
- Kui korduskoosolek oleks pidanud toimuma maksimaalselt 3 nädala jooksul pärast esialgset koosolekut, kuid toimus 4 nädalat hiljem (st ühenädalase hilinemisega), siis on omaette **küsimus, kas seda saaks käsitleda n.-ö tavalise koosolekuna. Kui sellise koosoleku kokkukutsumisel on järgitud seaduse ja põhikirja nõudeid ja täidetud on ka tavalise koosoleku kvooruminõuded, siis tuleks sellisel koosolekul vastu võetud otsuseid lugeda kehtivaks** vaatamata sellele, et seal arutati samu küsimusi, mida oli kavas arutada esialgsel koosolekul.
- Korduskoosoleku eriregulatsiooni eesmärgiks on tagada otsuse vastuvõtmine ja ühingu normaalne tegutsemine ka juhul, kui kvoorumit ei õnnestu mingil põhjusel saavutada. Tavapärasega võrreldes erineva korra täpse järgimise vajadus tuleneb korduskoosoleku madalamast kvooruminõudest – ühingu liige peab saama tugineda teadmisele, et kui esimesel korral kvoorumit ei olnud, siis teisel korral toimub koosolek kindla aja jooksul ja kindlate reeglite järgi. Kui aga järgitakse üldiseid etteteatamistähtaegu ja on täidetud ka kvooruminõue, siis ei saa üksnes asjaolu, et teistkordse koosoleku toimumise aeg ei olnud kooskõlas põhikirjaga, tuua kaasa koosoleku otsustusvõimetust. **Nimetatud asjaolu kaasusest otseselt ei nähtu, seega on tegemist teoreetilise arutluskäiguga ja viitega võimalikule täiendavale probleemide ringile, mis võib seda liiki kaasuse puhul kaalumisele tulla.**

Tsiviilasjas nr 2-07-53055 (registriasi nr M 47861/4) oli vaidlusküsimuseks, kas ühing saab juhul, kui korteriühistu liikmed on üldkoosolekul otsustanud muuta põhikirja ja osade

⁴¹ Tallinna Ringkonnakohtu 29. jaanuari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-53055.

⁴² Selles mõttes erineb korduskoosoleku eesmärk näiteks ÄS § 291 lõikes 2 lauses 1 sätestatud aktsiaseltsi korralise üldkoosoleku kokkukutsumiseks seaduses ette nähtud kuuekuulisest tähtajast.

muudatuste hääletamise ajal oli kvoorum olemas, teiste sätete hääletamisel aga kvoorum puudus, taotleda registripidajalt kande tegemist üksnes nende sätete kohta, mille hääletamisel kvoorum olemas oli. Kohtunikuabi andis tähtaja puuduste kõrvaldamiseks, ühistu aga esitas uuesti sama üldkoosoleku protokollini ning jättis põhikirjast välja need sätted, mille otsustamisel kvoorum väidetavalt puudus. **Tallinna Ringkonnakohus leidis** oma 29. jaanuari 2008. a. määruses, **et seaduse mõtte kohaselt tuleb sellises olukorras kutsuda kokku uus üldkoosolek** ja et avaldaja ei saa tugineda varasemalt registriosakonnale esitatud dokumentidele, sest nende alusel jäeti kandeavaldus kord juba rahuldamata.

Märkused ja kommentaarid

- Määrusest ei nähtu täpsemalt, kuidas toimus hääletamine üldkoosolekul (kas hääletati üksikute põhikirja punktide kaupa või muul viisil).
- Kaasuse pinnal tekib üldine küsimus, **kas olukorras, kus kvoorum fikseeritakse teatud seisuga ja mingil hetkel osa kvoorumit moodustavatest häälest "lahkub", mõjutab nende hääle lahkumine ka kvoorumi edasist olemasolu ja vastavalt vastuvõetud otsuseid.** Üks võimalik seisukoht on, et füüsiline lahkumine ei põhjusta vastavate hääle juriidilist lahkumist. Hääletamisel loetakse poolthääli ("*otsus on vastu võetud, kui selle poolt hääletas...*") ja lahkunud hääli saab sel juhul sisuliselt lugeda vastuhääleteks.
- Siiski ei tohiks kvoorumikaotus mõjutada juba varem kehtivalt vastu võetud otsuseid. Kaasuse asjaolud nähtuvad lahendist võrdlemisi napilt, kuid kohtu motivatsioon, mille kohaselt moodustaks põhikirja muutmine igal juhul justkui eraldi tervikotsuse, ei ole analüüsi autori arvates kooskõlas seaduse mõttega.

2.10. Juhatuse liikmete arv põhikirjas

Tsiviilasjas nr 2-07-52980 põhjustas vaidluse kohtunikuabi seisukoht, et kande tegemist takistavaks puuduseks on asjaolu, et põhikirjas on märgitud juhatuse liikmete arvuks "kuni viis liiget". Kohtunikuabi leidis, et see ei ole kooskõlas ÄS § 139 lg 1 punktiga 7¹, sest puudub alammäära suurus.⁴³ Avaldaja seevastu leidis, et "kuni viis liiget" väljendab selgelt ka juhatuse liikmete minimaalset võimalikku arvu, sest seaduse kohaselt peab juhatuses olema vähemalt üks liige. Lisaks viitas avaldaja määrust vaidlustades asjaolule, et kohus on kõnealust fraasi sisaldavat põhikirja juba varem pidanud seadusega kooskõlas olevaks. Nimelt on esitatud põhikirja tekst, v.a ärinimi, identne ühingu kehtiva põhikirja tekstiga - ka kehtivas redaktsioonis on juhatuse liikmete arv määratletud „kuni viis liiget“. Ettevõtja soovis muuta vaid ärinime ja kehtivas põhikirjas ärinime muutes eeldab äriühing, et muuta tuleb vaid muudetavat osa ning ülejäänud osas on põhikiri endisel kujul õiguspäraselt kohaldatav.

Viru Maakohus jättis määruskaebuse rahuldamata ja põhjendas seda järgmiselt: kui seadusandja oleks tahtnud anda võimaluse määratleda kas ainult ülempiiri või ainult alampiiri, siis oleks nende kahe sõna vahel sidesõnana kasutatud sõna „või“. Kuna seadusandja on kasutanud sõna „ja“, siis oli seadusandja tahteks kehtestada põhikirjas numbriline fikseerimisvajadus nii ülempiiri kui alampiiri puhul. Samuti leidis kohus, et viide

⁴³ Vaidlustatud lahendid: Viru Maakohtu registriosakonna kohtunikuabi 20. novembri 2007. a. määrus registriasjas Ä18295 ja Viru Maakohtu 21. detsembri 2007. a. määrus tsiviilasjas nr 2-07-52980.

õiguskindluse printsiibile ei õigusta lootust, et kord kinnitatud põhikirjas esinenud eksimusel lubatakse jätkuda.

Viru Ringkonnakohus tühistas kohtunikuabi ja maakohtu määruse ja saatis asja kande tegemiseks kohtunikuabile. Määruse põhjendused olid järgmised.

- ÄS § 139 lõike 1 punkti 7¹ kohaselt märgitakse osaühingu põhikirjas juhatuse ning nõukogu olemasolu korral ka selle liikmete arv, mis võib olla väljendatud kindla suurusena või ülem- ja alammäärana. TsÜS §-st 3 tulenevalt tõlgendatakse seaduse sätet koos seaduse teiste sätetega, lähtudes seaduse sõnastusest (keeleline tõlgendamine), mõttest ja eesmärgist (juriidiline tõlgendamine). Seega lisaks seaduse keelisele tõlgendamisele, mida kasutas maakohus, tuleb lähtuda ka seaduse juriidilisest tõlgendamisest.
- Juriidilise isiku juhtorganisse (juhatusse või nõukogusse) kuuluvate isikute minimaalarv on juba seaduses määratletud. TsÜS §-de 31, 34-37 ja ÄS § 180 lõike 2 kohaselt võib osaühingu juhatuses olla üks liige (juhataja) või mitu liiget. Seega **kui osaühingu põhikirjas on märgitud, et ühingut esindab ja juhib juhatus, mis koosneb kuni viiest liikmest, siis tuleneb sellest põhikirja punktist ja eespool viidatud TsÜS §-dest 31, 34-37 ja ÄS § 180 lõikest 2, et nimetatud osaühingu juhatuse liikmete alammäär on 1 liige ja ülemäär 5 liiget.**
- Ekslik on määruskaebuse väide seonduvalt õiguskindluse printsiibi rikkumisega. Ringkonnakohus on seisukohal, et registriosakonnal on ÄS § 33 lõikest 5 tulenevalt kohustus kontrollida kande tegemiseks esitatud dokumentide seadusele vastavust, seega kui kehtivas põhikirjas on seadusele mittevastav säte, on registripidaja kohustatud juhinduma eespool nimetatud ÄS § 33 lõikest 5 ja TsMS § 596 lõikest 2.

Märkused ja kommentaarid

- Materiaalõiguslikuks põhjenduseks on piisav viitamine ÄS § 180 lõikele 2, sest kohtu poolt viidatud TsÜS-i sätted reguleerivad väga üldiseid juriidiliste isikutega seotud küsimusi (juriidilise isiku organite liike, organi liikmete õigusi ja kohustusi ning vastutust) ega seondu juhatuse liikmete arvuga.

2.11. Äriühingu aadress

Tsiviilasjas nr 2-08-13506 (registriasi Ä 70581/M3) soovis ettevõtja muuta äriregistrisse kantud aadressi ja taotles uue aadressina peapostkontori aadressi ja postkasti numbri kandmist äriregistrisse.

Kohtunikuabi keeldus kande tegemisest, viidates TsÜS § 29 lõikele 1, mille kohaselt on juriidilise isiku asukoht tema juhatuse või juhatust asendava organi asukoht. Postkontori postkast ei saa olla äriühingu juhatuse asukohaks. Avaldaja esitas määruskaebuse, milles asus seisukohale, et ühingu asukoht ei muutu – endiselt jääb asukohaks Tallinna linn ning et seaduses ei ole keeldu, mille kohaselt aadressiks ei võiks olla postkontori postkast.

Ringkonnakohus leidis oma 30. aprilli 2008. a. määruses, **et kohtunikuabi määrus on õige** ja põhjendas seda alljärgnevalt.

- ÄS § 62 lg 4 kohaselt esitatakse registripidajale ja kantakse registrisse juriidilise isiku asukohana kohaliku omavalitsuse üksus, kus ta asub. Sama paragrahvi lõike 5 kohaselt esitatakse isiku aadressina registripidajale täpsed andmed elu- või asukohajärgse aadressi kohta (maja ja korteri number, tänava või talu nimi, asula, kohaliku omavalitsuse üksuse ja maakonna nimi, postisihtnumber).
- Kui juriidilise isiku asukoht väljendab kohaliku omavalitsuse üksust, kus äriühing asub, siis aadress peab võimaldama tuvastada tema juhatuse või juhatust asendava organi täpse asukoha. TsÜS § 29 lg 1 sätestab, et juriidilise isiku asukoht on tema juhatuse või juhatust asendava organi asukoht. Juriidilise isiku juhatuse asukohaks ei saa olla postkontori postkasti aadress. Sama tuleneb ÄS § 62 lõikest 6, milles on sätestatud, et äriühingu asutamislepingu tõestamisel kontrollib notar kahtluse korral, kas asutajatel on õigus kasutada lepingus aadressina näidatud kohta ühingu tegevuskohana.
- **Ringkonnakohus leidis, et registrisse kantava aadressi all on seaduses peetud silmas äriühingu tegevuskohta (TsÜS § 29 lg 2).** Äriühing ei saa tegutseda postkontori postkastis, seega on kohtunikuabi nõue täpsustada äriühingu aadressi põhjendatud.

Märkused ja kommentaarid

- Analüüsi autori arvates **ei saa õigeks pidada seisukohta, et registrisse kantud aadress peaks olema tingimata ühingu tegevuskohaks TsÜS § 29 lg 2 tähenduses.** See, milliseid andmeid sisaldab registrisse kantav aadress, on kirjas ÄS § 62 lõikes 5. Normi eesmärgiks on suhtlemisvõimaluse tagamine ühingu ning selle juhtorganitega. Samas näitab ÄS § 62 lg 5, et seadusandja on pidanud vajalikuks tagada mitte ainult kirjade edastamise, vaid ka füüsilise suhtlemise ja identifitseerimise võimalus, mistõttu postkast ettevõtja registrijärgse aadressina ei ole tõepoolest piisav.

2.12. Positiivse kandemääruse vaidlustamine (mitteotsus)

Tsiviilasjas nr 2-07-46293 (registriasi nr Ä 73043/2) vaidlustas avaldaja positiivse kandemääruse põhjusel, et registripidaja käsitles kohtule esitatud juhatuse liikmete protokollid omavoliliselt osanike koosoleku protokollina ja tegi selle alusel kande äriregistrisse. Tallinna Ringkonnakohus märkis 14. jaanuari 2008. a. määruses, et vastavalt TsMS § 600 lõikele 1 ei saa positiivse kandemääruse peale kaevata, kuid registrit pidavalt kohtult võib taotleda ebaõige kande parandamist seaduses sätestatud korras. Avaldaja saab oma õigusi kaitsta vastavalt ÄS § 178 lõikele 1, mille kohaselt **kohus võib osäühingu vastu esitatud hagi alusel kehtetuks tunnistada seaduse või põhikirjaga vastuolus oleva osanike otsuse.**

Märkused ja kommentaarid

- **Analüüsi autori arvates võib eelkirjeldatud kaasuses olla tegemist mitte otsuse vaidlustatavuse olukorraga, vaid otsuse puudumise olukorraga ("mitteotsus").** Tehinguõpetuses tuntakse tehingu kehtivuse eelduste kõrval ka tehingu koosseisu eelduseid. Kui tehingu koosseis ei ole täielikult täidetud, siis ei ole tegemist tehinguga, mistõttu ei saa tõstatada küsimust tehingu kehtivusest. Ainult juhul, kui koosseis on täidetud, saab õigusliku tagajärje saabumise seisukohast hinnata, kas täidetud on ka

tehingu kehtivuse eeldused.⁴⁴ Kuna otsus on üks mitmepoolsete tehingute liike,⁴⁵ siis on ka otsuse vaidlustamise korral vajalik otsuse kehtivuse eeldustest eristada selle olemasolu eelduseid.

- ÄS § 178 reguleerib juhtumit, kus otsus küll tehakse, kuid selle tegemisel on eksitud seaduse või põhikirja nõuete vastu. Otsuse puudumist saab kohtumenetluses kindlaks teha tuvastushagiga⁴⁶ ja nõudeks ei ole mitte osanike otsuse kehtetuks tunnistamine, vaid osanike otsuse puudumise tuvastamine.

Kokkuvõte

- Majandusaasta aruande õigeaks ajaks esitamata jätmise eest trahvide määramisel on märgata, et registripidaja on viimasel ajal hakanud määrama trahve pigem koos eelneva täiendava tähtaja andmise ja vastava hoiatusega (nt viitab sellele Tallinna Ringkonnakohtu 13. märtsi 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-2849). Kohtupraktika nende trahvide osas, mis on juba määratud, on aga suuremas osas jäänud muutumatuks. **Seega on 2008. aasta alguseks kujunenud omapärane olukord – kohtunikuabid lähtuvad enam ettevõtjate huvidest ja põhimõttest, et kõigepealt tuleks aruande esitamata jätnud ettevõtjat hoiatada ja alles siis trahvida. Samal ajal menetlevad maakohatud ja ringkonnakohtud trahvimääruseid lähtudes põhimõttest, et hoiatamine ei ole vajalik.** Teatud mõttes võib seega väita, et registripraktika ja kohtupraktika ei ole ühtsed, kuigi menetluse olemus nõuab, et nad seda oleksid. **Analüüsi autor leiab, et segaduse vältimiseks ja tulevase praktika ühtlustamiseks tuleks ÄS § 71 lõige 2 tühistada või seda vastavalt muuta.**
- Trahvimääruste peale esitatud kaebustes on ringkonnakohtud viimaseks instantsiks – seda liiki asjades ei ole võimalik esitada ringkonnakohtu määruse peale määruskaebust (TsMS § 601 lg 8). Kui Riigikohus kasutab oma otsustes ja määrustes sageli ka *obiter dictum* juhiste andmise võimalust, siis ringkonnakohtud lahendavad ainult konkreetset kaasust. Kui näiteks menetlusosaline tugineb trahvimääruse vaidlustamisel sellele, et ta ei saanud majandusaasta aruannet õigeaegselt esitada, kuna juhatuses on mitu liiget ja ühe liikme asukoht ei ole teada,⁴⁷ siis tõdeb ringkonnakohtu oma määrukses, et majandusaasta aruande esitamise kohustus on absoluutne ja sellest mööda minna ei saa, kuid enamasti ei viita ka võimalusele, kuidas selliseid olukordi vältida. Samas võiks ringkonnakohtu antud näite puhul viidata sellele, et niisuguses olukorras tuleks juhatusel pöörduda osanike poole ja nõuda eemalviibiva juhatuse liikme tagasikutsumist. 18. juunil 2008. a. Tartus toimunud konverentsil "Kohtuotsuste kvaliteet ja selle hindamine" oli ühe võimaliku kvaliteedikriteeriumina kõne all ka kohtuotsuse arusaadavus. Samuti rõhutati menetlusosalistele selgituste andmise eesmärgi olulisust. Sellest tulenevalt võib näiteks küsida, kuidas peaks kohus toimima olukorras, kus juhatuse liige on talle majandusaasta aruande esitamata jätmise eest määratud trahvi vaidlustamisel toonud argumendiks asjaolu, et kuigi ta oli registrikande järgi juhatuse liige, oli ta korduvalt pöördunud enda tagasikutsumise

⁴⁴ Mitte-tehingu käsitlemise koht vt H. Köhler. Tsiviilseadustik. Üldosa. Tallinn, 1998, lk 93, äärenr 6.

⁴⁵ *Ibid*, lk 94, äärenr 9.

⁴⁶ Tuvastushagi olemust reguleerib TsMS § 368 lg 1, mille kohaselt võib hageja esitada hagi õigussuhte olemasolu või puudumise tuvastamiseks, kui tal on sellise tuvastamise vastu õiguslik huvi.

⁴⁷ Näiteks Tallinna Ringkonnakohtu 26. veebruari 2008. a. määrus tsiviilasjas nr 2-08-2921.

taotusega teiste juhatuse liikmete (osanike) poole⁴⁸ - **kas ringkonnakohus peaks lisaks konkreetsele määruskaebuse lahendamisele viitama ka neile võimalustele, mis isikul seadusest tulenevalt on** (nimetatud küsimust käsitleb näiteks Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 26. aprilli 2005. a. määruses tsiviilasjas nr 3-2-1-39-05). Kui seda liiki probleem tõusetub kassatsioonkaebuse või määruskaebuse menetlemisel Riigikohtus, annab Riigikohus tavaliselt oma lahendis ka juhiseid. Ringkonnakohtud sellist lähenemist ei praktiseeri, kuid diskussiooniteemat võiks siiski väärida küsimus ringkonnakohtu lahendite laiema rollist neis asjades, kus ringkonnakohus on viimaseks asja menetlevaks instantsiks.

- Kuna erinevat liiki registriasjade praktika oli küllalt mitmekesine ja kaasused väga erinevad, siis puudus paljudel juhtudel võimalus praktikat võrrelda. Seetõttu on registrimenetluses enam kohaldamist leidnud materiaalõiguse normide tõlgendamise probleemid analüüsis välja toodud konkreetsete kaasuste kaupa.
- Eelnevast tulenevalt on registripraktika puhul üldistuste tegemine keeruline, sest vaidlustatud kandemäärused käsitlesidki erinevaid õigusprobleeme. Ühe üldise diskussiooniväärilise teemana võiks esile tõsta küsimust, **kust läheb registripidaja jaoks piir asjaolude väljaselgitamise kohustuse ja formaalsetele asjaoludele tuginedes kande tegemise kohustuse vahel (ÄS § 32 ja § 33 ja lg 5 versus ÄS § 33 lg 6)**. TsMS § 598 näeb ette, et juhul, kui kandeavalduse lahendamiseks tuleks registriasja menetleval kohtul anda hinnang vaidlusalusele õigussuhtele, võib kohus peatada avalduse menetlemise kuni vaidluse lahendamiseni hagimenetluses. **Kui sel juhul ei ole hagi veel esitatud, võib kohus määrata asjaosalisele hagi esitamiseks tähtaja**. Seda, et registrimenetluses ei saa tuvastada hagimenetluses tuvastamisele kuuluvaid asjaolusid (näiteks hinnata seda, kas tehing on tühine, mistõttu kandeavalduse menetlemise peatamine on põhjendatud juhul, kui kande tegemise aluseks olev otsus on kohtus vaidlustatud), on oma 19. mai 2008. a. määruses tsiviilasjas nr 2-08-12993 märkinud ka Tallinna Ringkonnakohus.⁴⁹ Täit selgust ei ole aga küsimuses, **kuivõrd aktivistlik peaks olema kohus juhul, kui tal registriasja menetledes tekib põhjendatud kahtlus, et asjaolud vajaksid tsiviilkohtumenetluses selgitamist**. Analüüsi tulemusel võib väita, et seda liiki määruskaebusi läbi vaatav **kohus juhindub üldiselt dokumentide seadusele vastavuse hindamise põhimõttest ega hakka ise täiendavaid asjaolusid välja selgitama**.
- Endiselt esineb registrimenetluses probleeme osa- ja aktsiakapitali suuruse muutmist reguleerivate sätete, samuti ühinemise ja jagunemise normide kohaldamisel, eeskätt üld- ja erinormide eristamisel ning vastavat valdkonda reguleerivate erinevate normide eesmärgi tuvastamisel.
- Samuti esineb endiselt juhtumeid, kus juhatuse liikme kindlaks tegemisel tugineb registripidaja registrikandele, kuigi tal on teavet, mille kohaselt peaks tal tekkima põhjendatud kahtlus, et registrisse kantud isiku volitused juhatuse liikmena võivad olla lõppenud.

⁴⁸ Näiteks on selline argument trahvitud juhatuse liikme poolt esitatud Tallinna Ringkonnakohtu 4. aprilli 2006. a. määruses tsiviilasjas nr 2-06-3764 (registriasi nr Ä 76722/M1).

⁴⁹ Registriasi nr M35295/M6.